

CCI.

Nyujtódi Pál, Ósi Sándor, Kaczai Antal és Czakó János választott és kiküldött bírák bizonyítják, hogy a Recsenyédi Becze András megöletéséért Szentpáli Kornis Gergely, Recsenyédi Becze Márton, néhai András fia, Bögözi János és Csíki Balázs által Teremi Sikesd Miklós és János ellen Báthori István erdélyi vajda előtt folytatott perben az említett vajda megbízásából a feleket Jánosfalvára a Homoród vize mellé összehíván úgy egyeztették ki, hogy a Sikesdek fizessenek 50 forintot, mit teljesítettek is, a Kornis Gergelyt és Becze Mártont illető örökségekben pedig Szentmártonban ezeket 600 forint büntetés terhe alatt többé ne háborgassák, valamint ezek is, ha az említett gyilkosságért a Sikesdeket háborgatnák, ugyancsak 600 forintban marasztaltassanak et. Kelt Jánosfalván 1487. febr. 3-dikán.

Nos Judices electi et delegati, vtpote Paulus de Nwijthod Sandrinus Ewsij Anthonius Kachaj, Johannes chako etc. vniuersis et singulis Itidem et omnibus, videlicet Judicibus, capitaneis, officialibus, primipilis, Egregijs, et Nobilibus et Vniuersitati populorum et gencium, vbiuis existentibus et commorantibus etc. Harum tenore presencium significamus, Quod casu accidente contingerat et euenerat quedam Interfeccio et Homicidium per Nobiles Johannem et Nicolaum swkesd de Theremij, vt Nobilem virum quondam Andream beche de **Rechenijed** ¹⁾ prefatum virum Interfecerant. Ex parte prefatarum Interfeccionum et homicidij et necis, extiterant et fuerant Inquisitores et limitatores, videlicet Gregorius Kornijs de Zenthpal, Martinus Beche de Rechenijed filius quondam dicti Andree beche, et Johannes de Begez necnon Blasius de Chijk, ex vna parte, Ab altera vero, Johannes et Nicolaus Swkesd de prefata Theremij, Coram spectabili et Magnifico domino Stephano de Bathor protunc Wayuoda Transsiluano et Sicularum Comite etc. fuerunt Requisiti et promoti, Et Nos iterum damus scire, Quod ex

¹⁾ **Recsenyéd** Homoród-Szent-Pállal szomszéd falu Udvarhely székben. — Becze András és fia Márton itt Recsenyédieknek, egy előbbi 1486-diki oklevélben Szentpáliaknak vannak írva.

voluntate et commissione prenominati domini nostri graciousissimi etc. fuerimus ad id opus delegati et electi, Ad reuisionem dictarum rerum ambarum parcium, videlicet Johannis et Nicolai Swkesd, Nobilium ab vna, ab altera vero Gregorio Kornijs de Zenthpal, et Martino beche de Rechenijed, Johanne de Begez et Blasio de Chijk, ex commissione domini nostri supra nominati etc. Nos Judices sepius nominati, dum foremus In Ciuitate Bistriciensi secundo die post Lucie, dedimus diem rei et operis pretacti, et Iterum dedimus et fecimus Inducias ad locum et possessionem Janosfalwa vocatam, penes fluuium Homorod, ad festum sancti Blasij martiris. Nos itaque Judices prenominati ambas partes coram nobis stare et conuocari fecimus ad disponendas res prefatas videlicet neces et Interfecciones. Nos vt leniori modo descendere valeremus et possemus, prefatas neces per quinquaginta florenos ordinauimus, Quod coram nobis prebuerunt et restituerunt. Et prefatas Nicolaus Swkesd, filium suum Casparem nomine coram nobis et in presenciam omnium duxit, et stare fecit, Quia deterrimam et Inexcrabilem et abominabilem mortem fecerant, videlicet, Interfectam carnem ad patibulum figerant et suspenderant, et alijs diuersis diris et crudelibus cruciati- bus affecerant, Et sic pro quinquaginta florenis finiuimus, et descendi fecimus, Eomodo, Quod sunt quedam hereditates et possessiones in **Zenthmarton** ¹⁾ concernentes ad prefatos Gregorium Kornijs et Martinum beche que forent In dominio eorudem, presente Caspare filio Nicolai Swkesd, Sub tali condicione et eiusmodi vinculo et obligamine, Quod si prefatas hereditates et possessiones, quouis modo ipsi et suorum posteritates heredes et liberi, deinceps et Inposterum Inquietare et molestare niterentur, extunc conuincantur in sexcentorum florenorum oneribus, Et iterum si filij et suorum heredes videlicet Gregorii Kornijs etc. et Martini beche posteritates propter homicidium perpatratum conerentur Inquirere, Extunc et Ipsi In vinculis prefatis ponderarentur. Et nos Judices prius dicti fide nostra christiana, qua tenemur sancte corone et Regie maiestati, presens opus conscribi fecimus. Et sigillo nostro

¹⁾ **Homoród-Szent-Márton**, Szent-Pál és Recsenyéd szomszédtságában Udvarhely széken.

Regni nostri appensili Appendi fecimus. Datum In prefata possessione Janosfalwa vocata, In festo sancti Blasij martiris. Anno domini. 1.4.8.7.

Egykorú példány papiron az erd. Muzeumban (Mike Sándor gyűjt. I. köt.) — Minthogy ezen papir példányon pecsétnek, annyival inkább az oklevél végén említett országos függő pecsétnek nyoma sincs, nem kételkedhetünk, hogy példányunk nem maga az eredeti kiadvány, mely függő pecséttel bizonyosan bőrhártyára volt írva, hanem annak, az írás után itélve, egykorú vagy igen közel korú másod példánya.

CCII.

Báthori István erd. vajda és országbiró megparancsolja Udvarhely szék kapitányának, birójának és esküdteinek, hogy Zsákodi Hölgyes András és György javaiból, kik közül az első, mint néhai Patakfalvi Szilveszter megöletésében részes, a második pedig mint e gyilkosságra tanácsadó, ő előtte a szokott birságokban elmarasztaltott, e birságokra nézve a néhai meggyilkolt testvére Patakfalvi Péter részére tétessenek eleget. Kelt Vásárhely mezővárosában 1487. febr. 15-dikén.

Comes **Stephanus de Bathor** Waijuoda Trassiluanus, necnon Judexcurie Regie etc. et **Comes Siculorum** Agilibus **Capitaneo ac Judici et Juratis Senioribus, Sedis Wdwarhel** Salutem et fauorem Noueritis quod hijs diebus proxime elapsis, Agiles Andreas Hewlges de **Sakod** ¹⁾ et Georgius de eadem, Contra Agilem Petrum de **Pathakfalwa** ²⁾ Coram nobis in certis Judiciorum siue Birsagiorum oneribus, puta Idem Andreas in participacione homicidij sew Interempcionis condam Siuestri fratris ipsius exponentis, per factum, idemque Georgius, in dacione consilij ad interempcionem dicti condam silu(est)ri, conuicti extiterunt, et quia huiusmodi Bijrsagia de Jure super conuictos semper exigí et extorqu(eri) so-

¹⁾ **Sakod**, a mai **Magyar-Zsákod** Udvarhely széken.

²⁾ **Patakfalva** ugyanott.

lent, Quare Regia in persona vobis firmiter committimus, quatenus Acceptis presentibus dicto exponenti de Rebus et Bonis dictorum Andree et Georgij Hewlges dictj, de et super dictis Judiciorum oneribus, plenam et omnimodam Impendere debeatis satisfaccionem Secus non facturi presentibus perlectis exhibenti restitutis Datum in opido Wasarhel Sabbatho die proximo post festum beati Valentinii martiris Anno domini Millesimo Quadingentesimo Octoagesimo Septimo.

(P. H.)

Eredetije papiron zöld viaszba nyomott gyűrűpecséttel, az erd. Muzeumban (Mike Sándor gyűjt. I. köt.).

CCIII.

Telegdi István erdélyi alvajda Morgondai Mihályt, az ellene Eczeli Tóbiás és László s Nyujtódi György által emelt, kártételi és hatalmaskodási vád következtében, sept. 12-dikére Görgény várába törvényszéke elébe idézi. Kelt Bonczhida mezővárosban 1487. sept. 2-dikán.

Stephanus de Thelegd Vicewaijuoda Transsylvanus, Nobili Michaeli de Margondal debitam Reuerenciam cum honore, Exponunt nobis Thobeas ac Ladislaus Thabeasij de Echel et Georgius de **Nijwthod**¹⁾, Quod ipsi tecum super nonnullis dampnis Iniurijs ac actibus potenciarijs a nobis exparte vestri Judicium et iusticiam habere vellent, Ideo requirimus te, et Nihilominus in persona domini nostri vajjwode committimus, quatenus acceptis presentibus feria quinta proxima post festum Natiuitatis beate Maria virginis coram nobis in Castro Gewrgen comparere ad obiecta dictorum exponencium respondere debeas, Nec secus facias presentibus per-

¹⁾ Nyujtód Kézdi széken, Kézdi-Vásárhely és Bereczk között esik.

lectis exhibenti restituis. Datum in Opido Bonczhijda, dei dominico proximo post festum beati Egidij Abbatis Anno Domini etc. LXXX Septimo.

(P. H.)

Eredetije papiron, az aljára zöld viaszba nyomott pecséttel, az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplomatarium Autograph. II. köt.)

CCIV.

Mátyás király megparancsolja Báthori István erdélyi vajdának, hogy a beszterczei posztómetszőket és más kereskedőket azon régi jogukban, hogy Régen, Búza és más szomszédos mezővárosok heti vásárain, az egy Vásárhely mezővárost kivéve, árúikat kicsinyben árulhassák, oltalmazzák és tartsák meg. Kelt Bécs város várában 1488. apr. 16-án.

Mathias dei gracia Hungarie, Bohemie etc. Rex, Duxque Austrie. Fidelibus nostris Magnifico Comiti Stephano de Bathor Judici Curie nostre et Vayuode parcium Regni Transsiluanarum et Vice Vayuodis earundem parcium, presencium noticiam habituris, Salutem et graciam. Expositum est Maiestati nostre pro parte et in personis fidelium nostrorum Prudentum et Circumspectorum Judicis et Juratorum, ceterorumque vniuersorum Ciuium et Incolarum Ciuitatis nostre Bistriciensis, et eiusdem districtus, graui cum querela in hunc modum. Quod licet pannicide et institores, ac eciam magistri mechanici et ceteri omnes mercatores in medio eorundem residentes, quascumque res et mercancias ipsorum seorsim eciam et particulatim, cum vlnis videlicet et vncijs in Oppidis Regen et Bwza, ac alijs Oppidis ipsis vicinis, in foris hebdomadalibus in eisdem celebrari solitis, semper et ab antiquo liberam vendendi hactenus habuerint facultatem, Tamen in presenciarum inhabitatores et incole eorundem Oppidorum quasdam abusiones introducere volentes, eosdem a vendicione huiusmodi rerum suarum prohibere cepissent, ac illas nullatenus eisdem vendere permitterent, in preiudicium libertatum ac iniuriam eorundem manifestam.

Quia vero nos eosdem exponentes in eiuscemodi ipsorum antiquis libertatibus et consuetudinibus illibate conseruare, et per neminem impediri seu perturbari volumus. Idcirco fidelitati vestre harum serie firmissime committimus, et mandamus, quatenus eosdem exponentes contra dictos et alios eciam quoscumque Oppidanos, **exceptis duntaxat Oppidanis nostris de Vasarhel** ¹⁾, in huiusmodi eorundem libertatibus et antiquis consuetudinibus tueri, protegere et defensare, ac indemniter manutenere debeatis, neque eosdem per dictos Oppidanos quouis pacto in hoc perturbari seu impediri permittatis, nostra in persona, et Autoritate vobis in hac parte attributa mediante. Aliud nullatenus facturi. Presentibus perlectis exhibentibus restituti. Datum in Arce Ciuitatis nostre Viennensis, feria quarta proxima post Dominicam Quasimodo, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Octuagesimo Octauo, Regnorum nostrorum Anno Hungarie tricesimo primo, Bohemie vero decimo nono.

Eredetije pergamenen, függő pecséttel, Besztercze város levéltárában. — Másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Cod. Dipl. Trans. Appendix VII. köt. 149. sz.).

CCV.

II. Ulászló királynak Mátyás király 1488-diki parancsával szóról szóra egyező parancsa a beszterczei kereskedőknek a szomszéd mezővárosok heti vásárain gyakorlott árulási joga oltalmazására. Kelt Budán 1492. febr. 15-dikén.

Wladislaus dei gracia Rex Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus nostris Magnifico Comiti Stephano de Bathor Judici Curie nostre et Vayuode parcium Regni nostri Transsylvanarum, eiusdemque Vice Vayuodis, futuris eciam Vayuodis et Vice Vayuodis, earundem parcium, presencium noticiam habituris, Salu-

¹⁾ Ebből biztosan következtethetjük, hogy ekkor Maros-Vásárhelynek tekintélyes számu kereskedői és mesteremberei voltak, kik saját heti vásáraikon a magok érdekeit a beszterczeiek versenytől kiváltságaikkal oltalmazták.

tem et graciam. (Szóról szóra úgy, mint Mátyás királynak a besztercei kereskedők részére 1488-ban kiadott s főntebb CCIV. sz. a. általunk közlött oltalmaztató parancsa). Datum Bude feria quinta proxima post festum beati Valentini Martiris, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo Secundo, regnorum nostrorum Anno Hungarie etc. secundo, Bohemie vero vigesimo primo.

Eredetije pergamenen, függő pecséttel, Besztercze város levéltárában. — Másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Cod. Dipl. Trans. Append. VII. köt. 183. sz.).

CCVI.

Báthori István erdélyi vajda és székelyek ispánja kinyilatkoztatja, hogy jóllehet előbbi ítéletlevelében Sepsi-Szentgyörgy mezővárosát Sepsi szék alá vetette, mindazáltal azt eddigi törvényes szokásaiban és hatóságában meg akarja tartani, meghagyja azért a székely királybiráknak, kapitányoknak és a székelyek biráinak és esküdtszékének, hogy ezekben a nevezett várost háborgatni ne merjék. Egyszersmind megparancsolja, hogy a szék kapitánya, birája és táblabirái a régi szokás szerint évenként csak egyszer s csak harmad magokkal szálljanak meg a városban, az ezek számára kirótt ajándékbeli régi tartozást pedig a városnak elengedi. Kelt Segesvártt 1492. oct. 7-én.

Nos Comes Stephanus de Bathor Judex Curie Serenissimi Principis domini Wladislai dei gracia Regis Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Wayuodaque Transsylvanus et Sicularum Comes etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis, Quod quamquam nos **Oppidum Sepsi Zenthgewrgh**, per alias litteras nostras adiudicatorias superinde confectas et emanatas, **Siculis, consequenterque Sedi Sepsi ad instar aliarum villarum Juri Siculicali subiectarum subiecerimus**, tamen ne hoc obtento ipsi Siculi commodo suo congratulantes ipsi **Ciuitati Zenthgewrgh**, consequenterque eius incolis et ipsam inhabitantibus insultent, et eam in maiorem solito subieccionem redigant, statui-

mus et presencium serie declaramus, non sic eam illiberatam esse, et existere, aut a nostra speciali proteccione relaxasse, vt ipsam de proteccione illa, quam alias per litteras regias superinde suscepimus, relaxassemus, imo sicuti attunc, ita at nunc, in omnibus eorum iurisdictionibus, ac licitis et consuetis, in nostram specialem receperimus et presencium sede recipiemus proteccionem. Quocirca vobis vniuersis Iudicibus Regijs, Capitaneis, Senioribusque Siculis ac Iudicibus et Juratis Sedium presentibus et futuris, presencium noticiam habituris committimus, et seriose iniungimus, quatenus amodo deinceps prefatam. Ciuitatem Zenthgewrgh, consequenterque populos et inhabitatores eiusdem contra formam premissae proteccionis nostre intra et extra iudicium, ad instanciam vestri vel aliorum quorumpiam in premissis eorum Iurisdictionibus hactenus obseruari solitis, iustis vtpote et legitimis, nusquam et nequaquam turbare, et dampnificare presummatis, nec sitis ausi modo aliquali. Volumus eciam, vt sicuti hactenus solitum fuit, et consuetudo, Capitaneus aut Iudex vel Seniores Siculi non amplius quam semel in anno tertius solummodo super eos condescendendi habeant facultatem, debita eciam si que forent inter eosdem ciuitatenses in sortem aliquorum munerum vel aliarum rerum hactenus de medio eorum per Seniores computata, volumus insuper vt illa relaxarentur, et pro relaxatis habeantur. Harum nostrarum vigore et testimonio, litterarum mediante. Datum in Segeswar, die dominico proximo post festum beati Francisci Confessoris, Anno domini Millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo.

Ezen levelet átirta és megerősítette Szapolyai János erdélyi vajda 1515-ben; Szapolyai levelét ismét átirta és megerősítette Bethlen Gábor 1620-ban. Ebből vett másolata megvan az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix VII. köt. 305. sz.).

CCVII.

II. Ulászló király értesíti az erdélyi szászokat, hogy az erdélyi vajdaságot és székely ispánságot Báthori István országbirótól elvévén Losonczy Lászlónak és Drágfi Bertalannak adta. Kelt Budán 1493. január 19-dikén.

Wladislaus Wayuodatum illarum parcium ac **Comitatum Siculorum** a fidele nostro Magnifico Comite Stephano de Bathor Judice Curie nostre, salua gracia et beniuolencia nostra erga eundem permanente, auferentes, fidelibus nostris Magnificis Ladislao de Losoncz Thauernicorum ac Bartholomeo Dragfy Cubiculariorum nostrorum regalium magistris dedimus et contulimus Datum Bude Sabbato proximo ante festum beatorum Fabiani et Sebastiani martirum Anno domini Millesimo Quadingentesimo Nonagesimo tercio.

Eredetiye a szász nemzet levéltárában Szebenben, honnan ily töredékesen közölté Eder, Observationes criticae et pragm. ad. hist. Trans. 166. lap.

CCVIII.

Losonczy László és Bélteki Drágfi Bertalan erd. vajdák megparancsolják a Sepsi széki székelyeknek, hogy az Erdélybe beütni készülő törökök ellen, fej- és jószágvesztés terhe alatt, fejenként keljenek föl, s éjjel nappal siessenek utánok Szeben felé. Kelt Szépmezőn 1493. sept. 19-dikén.

Ladislaus de Losoncz et Bartholomeus Dragfy de Belthewk Vaiuode Transsyluani et Siculorum Comites etc. Agilibus Capitaneis, Belliductoribus, cunctis eciam alterius cuiusuis status et condiolonis hominibus Siculis Sedis Sepsy Salutem et graciam. Cerciores iam vos facimus, quod perfidissimi Turci cum maxima multitudine

ingentique apparatu et manu forti, assumptis eciam secum Kalagygyor Vaiuoda ac vniuersis Vallachis Transalpinensibus, Regnum hoc omni procul dubio hostiliter subintrabunt, quoniam in metis nostris inter Alpes latitant. Pro eo committimus et mandamus vobis, et vnicuique vestrum Regia in persona firmissime, quatenus mox habita presencium noticia, alijs litteris nostris superinde minime exspectatis, per singula capita vestra exercitualiter tam equites quam pedites confestim consurgere, et more alias consueto post nos versus Cibinium die nocteque festinanter venire debeatis et teneamini. Secus sub amissione capitum et bonorum vestrorum, ac perpetue infidelitatis pena non facturi. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Zeepmezew feria quinta proxima ante festum beati Matthei Apostoli et Euangeliste, Anno domini etc. LXXXX tercio.

Az eredetiből közölte Eder, Observationes criticae et pragm. ad. hist. Trans. 168. 1.

CCIX.

A hét székely szék folyamodása II. Ulászló királyhoz, a rajtok Báthori István erdélyi vajda és székelyek ispánja által elkövetett kegyetlenkedések és zsarolások ügyében. Kelet nélkül (1493).

Serenissime Princeps, Domine nobis graciousissime.

Vniuersitas Sicularum septem sedium Siculicalium supplicat Maiestati Vestre, pro quibusdam certis et arduis megocijs ipsos vrgentibus in articulis infrascriptis clare declaratis, quatenus dignetur eadem ex innata generositate benigne exaudire, ac ipsis graciousam relaxationem facere.

Sacra Maiestas, bene constat Vestre Maiestati, quod Vestra Maiestas statim post felicem coronacionem eiusdem Magnificum dominum Petrum Veres ac Dominum Episcopum fidelem suum ¹⁾ cum litteris suis in nostri medium misit, cum plenaria potestate Vestre

¹⁾ Ez az erdélyi püspök Geréb László volt.

Maiestatis, vt ipsi dominus Petrus et dominus Episcopus adserebant, et V. M. per ipsos dominos a nobis fidem et fidelitatem perpetuam optauit, ita vt nos eadem Vestra Maiestas semper et in perpetuum in nostris Jurisdictionibus secundum antiquam nostram consuetudinem, sicuti tempore sanctorum Regum Hungarie obseruatum est, conseruaret. Super quo prefati domini dominus Petrus Veres et dominus Episcopus in persona Vestre Maiestatis iurarunt. Et quamuis illo tempore eciam Serenissimus Albertus Rex frater Vestre Maiestatis per certos nuncios suos eciam a nobis fidelitatem prestari cupiebat, promittens nobis iureiurando, nos in nostris Juribus in perpetuum velle conseruare, Tamen ex quo prefati domini in persona Vestre Maiestatis iurarunt, Nos his uisis voluntati Vestre Maiestatis, nunquam ipsius domini Alberti Regis obtemperauimus, et vniuersaliter Juramentum deposuimus, Vestre Maiestati in perpetuum fidelitatem prestare cum illa condicione, si Vestra Maiestas nos in Juribus nostris conseruabit. Et insuper ipsi prefati domini dominus Petrus et Episcopus in persona Maiestatis Vestre omnibus illis, qui post obitum Regis Mathie mocionem aliquam fecissent, vel ipsi Domino Alberto Regi quoquomodo adhesissent, gratiam fecerunt ¹⁾. Tandem nos ab illo tempore semper Vestre Maiestati fideles fuimus, et eidem in omnibus fideliter seruiuimus, et eo melius seruiuissemus, nisi per dominum Waijuodam non impediabamur. Nam Sacra Maiestas, ipse dominus Waijuoda cum promissionibus Vestre Maiestatis nobis per dominos Veres prefatis penitus nihil curauit. In nostri medium tamquam in hostes valida manu venit, et multos ex nobis penitus innoxios occidi fecit, aliquorum oculos erui, aliquorum vero fundos penitus euerti, et vxores eorum et filias expoliari, et omnes res ipsorum et bona asportari, et depredari plusquam in valore decem millium florenorum, et pecora eligi fecit. **Et quod peius est, et nunquam auditum, in medio nostri Castellum erexit** ²⁾, de quo nos semper tuto oppri-

¹⁾ Világos ebből, hogy a székelyek között is voltak, a kik II. Ulászló ellenében testvére Albert pártjához tartoztak.

²⁾ Hogy a székelyek közt a régibb századokban voltak királyi várak, kitetszik az Oklevéltárunkban közlött adatokból, melyek a szent-léleki, udvardi (udvarhelyi), várhegyi várakról szólanak. Ugy látszik azonban, hogy már a

mere ac spoliare possit. Insuper gentes suas ad nos misit, et cum ipsis tanquam Turcos depredari fecit. De omnibus iustis Juribus nostris nos exceptit, et aliquos ex nobis penitus innoxios exulauit.

Dominus Wayuoda duxit secum quosdam duos familiares Suos ex pocioribus Siculorum, videlicet Antonium Kaczaj et Albertum Imrefij, quos vniuersitas Siculorum non ipsorum nuncios, sed regni proditores esse dicunt, cum ipios Maiestati Vestre referre fecit, vt per certos rebelles Siculos prouentus et seruicia Vestre Maiestati fienda perturbarentur. Tamen sciat eadem Vestra Maiestas, ad omnia mandata eiusdem exequenda proni fuimus, nam cum Vestra Maiestas per dominos Episcopum Transsylvaniensem et Bartholomeum Dragfij boues extradari petebat, eotunc singuli restituere pollicebantur, prout prefatis dominis Episcopo et Bartholomeo Dragfij clare constat. Tamen Vice Wayuoda ipsius Regni, ex commissione domini sui cum aliquibus sibi adherentibus operam dedit, vt ipsa **dicacio boum** vsque ad aduentum domini sui differretur, vt exinde plures distributiones famulis et dissipaciones facere possit. Post recessum vero prefatorum dominorum dictus Vice Wayuoda ipsos, qui Maiestati Vestre boues extradare promittebant, morte minabatur, et eos insequabatur, et vix euaserunt.

Post Castelli erectionem in Sede Vdwarhel ¹⁾ a singulis receperunt vnum cubulum tritici, vnum cubulum auene, vnam vaccam, vnum pullum, vnum panem, a qualibet Parochia duos boues, dua vasa cereuisie, duos currus feni, et a qualibet villa vnum laridum extorserunt. Cum vero aliqui ad diem deputatum soluere nequiuissent, eos graui birsagio onerarunt, ita vt pro non solutione vnus pulli vel panis ab vno homine quinquaginta denarios vel plures receperant, singulis diebus post preparacionem Castelli ho-

XV-dik században ezen királyi várak nem léteztek, mert a folyamodó székelység mint valami hallatlan új dolgot említi, hogy a vajda (Báthori István) köztők kastélyt építtetett, hogy őket annál biztosabban elnyomhassa.

¹⁾ Ez az Udvarhely széken épített kastély, melyet Báthori István a székelyek elnyomására emelt, az udvarhelyi vár volt, melyet később II. János király a legyőzött székelyek féken tartására újra építtetvén még jobban megerősíttetett. — Hogy egyébiránt Báthori István vajda a m.-vásárhelyi egyházat is megerősíttetete, kifejti **Orbán Balázs, Székely föld leírása IV. köt. 111, és 118—120. lap.**

mines rapiebant, ita vt vno die sex vel octo ad Castellum ducebantur, et in strictissimo vinculo in frigore exterius detinebantur, et difficulter eciam per homagium redimi poterant.

In villa **Zethelaka** ¹⁾, vbi sexaginta Inhabitatores aderant, singuli demptis sex hominibus per homagium ipsorum de Castello se redemerunt, quos vero personaliter apprehendere non poterant, puerum ipsorum capiebant, et veru parato coram vice ipsius ad illud ligabant. Mater vero assari velle videns, per homagium redimebat.

Quandam probam et honestam mulierem captiuam penitus innoxiam ad vnam statuam ligantes, canapam sub eam ponentes combusserunt et semiuiuam reliquerunt, tandem fratres ipsius per homagium redemerunt.

Quorundam Nobilium domos comburi fecit, quod in Regno Maiestatis Vestre nunquam consuetudo fuit. Familiares domini Wayuode ad domum cuiusdam Nobilis domini venientes, eum baculis ferreis verberarunt, quinquaginta florenos ab eodem auferentes, filiamque suam virginem per crines turpiter trahentes, et nonnulla alia ibidem enormia exercentes, omnia bona sua abstulerunt. Iterum familiares domini Waijuode ad domum cuiusdam Nobilis domine euntes quasdam duas mulieres seruitrices ipsius viros legitimos habentes, violenter de domo sua receperunt, et ad **Castrum Therch** ²⁾ duxerunt, cum eisdem fornicantes, que eciam in presenciarum ibidem seruantur.

Bona duorum Nobilium Siculorum, videlicet Stephani et Andree Veres, iniquissime occupari fecit ipse dominus Wayuoda, quos totum Regnum scit immunes et innoxios. Quorum bona in tantum sunt dissipata et dilapidata, vt plus quam mille florenorum Auri dampna passi sint. Vniusque vxorem indecenter et viliter vituperantes, qui eam ad Castellum ingredi informarent. Bona ei Andree Veres propterea auferri fecit, quia in legacione Siculorum ad Vestram Maiestatem iuerat, et eorum intimata eidem retulerat.

¹⁾ **Zetelaka** Udvarhely széken.

²⁾ A törösvári királyi vár és uradalom a székely ispánság tisztjéhez tartozott, Báthori István vajda mint egyszersmind székely ispán ugy birta.

Ex quo familiares dictorum Nobilium bona dominorum suorum ad Castellum deferre et fruges exserere nolebant, a singulis duos florenos receperunt.

Quendam infantulum triennem ad Castellum duxerunt, venique eidem parantes, ad quod presente matre eundem ligauerunt, dicentes eum assare velle, quem mater audiens plena amaritudine per homagium redemit In **Soofalwa** ¹⁾ a quodam homine innoxio absque omni Jure sedecim florenos receperunt.

Sciat Vestra Maiestas, quod cum aliquas oppressiones ac tribulationes passi sumus per dominum Waijuodam, tum non fuimus ausi ire ad Vestram Maiestatem, vt retulissemus eidem nostras oppressiones. Nam asserit se Regem et Waijuodam esse in Transylvania, dicens eos, qui ad Maiestatem Vestram accersiri volunt, duo capita habere debere, vt si vnum amittere contingat, alterum accipere valeant. Insuper dicit, quod Waijuodatum Vestra Maiestas in perpetuum sibi contulisset, quod non est auditum, cuiquam taliter collatum fuisse.

Familiares domini Waijuode ad domum cuiusdam Nobilis domine euntes, eam tribus digitis truncauerunt, insuper crudeliter verberarunt.

Familiares domini Waijuode, scilicet Leonardus Barlabasij et Mathias Sirokij ²⁾ in Sede Sepsij ab hominibus innoxijs iniuste trecentos florenos extorserunt.

Certa sit Vestra Maiestas, quod nunquam temporibus ceterorum diuorum Regum Hungarie, predecessorum Vestre Maiestatis tam magnas oppressiones et molestias passi sumus, sicuti tempore Maiestatis Vestre per modernum Waijuodam nostrum, ignoramus tamen, an sit cum scitu Vestre Maiestatis vel ne. Tot enim indicibilibus molestijs turbamur, vt nec valeamus omnia referre, Nam nonnulli ex incolis terre Maiestatis Vestre in Moldauia et partibus Transalpinis arauerunt et seminauerunt, seque Waijuodis dictorum Regnorum in Jobbationem dederunt, terram Maiestatis Vestre re-

¹⁾ **Sófalva**, Udvarhely széken.

²⁾ Héderfáji Barlabási Lénárt később erdélyi alvajda volt hosszas ideig. — A Siraki névre nézve Engel kiadásában a **Tziroki** leírást kétségtelenül hibásnak tartom.

linquentes, et in dominium dictorum Waijuodatum fugere propter maximas oppressiones Waijuode multi decreuerunt.

Post exitum domini Wayuode familiares ipsius, quolibet die centum et plures homines ad Castelli laborem pellentes, cum lignonibus et alijs attinentes, et in frigore, congelacionis tempore, cum eis domus liniri fecerunt ¹⁾. Elapsa autem vna septimana, vel plus, cum eos domum miserunt, a singulis vnum obolum extorsere.

Cereusias fetidas et acetosas, que ad vsum eorum non valuerunt, ad villas Siculicales exposuerunt, et pro illis rudiores ab eis receperunt.

Cum dominus Waijuoda de Transsylvania egrediebatur, quidam familiares sui dicebant, quod paucos fures et latrones inter Siculos inuenissent, qui respondit, quod postquam ingreditur, inuenire sataget, et grauius puniret. Retulit eciam, quod quos Siculos ipse exulauit, si Vestra Maiestas ipsis sepcies gratiam faceret, ipse nunquam tamen obseruare vellet, quos tamen totum Regnum fatetur esse inculpabiles.

In pluribus Sedibus, vbi sexus virilis puerorum Siculorum deiecit, dominus Waijuoda filias eorum in tenera et puerili etate sine consensu consanguineorum suorum familiaribus suis nuptui dedit, et hereditates Siculicas eorundem occupauit. Et hoc propterea, vt familiares suos in nostri medium moraturos condescendere faciat, et plures dispersionem et disturbia inter nos facere possit. Nonnullas eciam villas Siculicales cum molendinis, fenetis, et alijs hereditatibus Siculicalibus sine omni Jure, nunquam iuste, pro se occupari fecit. Vbi autem Vestra Maiestas fidem premissorum non adhiberet, dignetur vnum certum et specialem hominem suum, cum plenaria eiusdem informacione et potestate transmittere, qui nostras molestias suo ordine experiatur.

Tempore quo dominus Waijuoda in medio nostri versabatur, dicebat, quod melius et commodius foret Maiestati Vestre, si loco tocius Siculie pessime fetide iacerent, quam ipsi Siculi inhabitarent,

¹⁾ Báthori István helyébe II. Ulászló már 1403. január havában kinevezte vajdákává és székelyek ispánjaivá Losonczi Lászlót, és Drágfi Bertalant, mint a főntebb CCVII. sz. alatt közlött levélből kitetszik. Ekkor távozott el Báthori Erdélyből, és így az itt említett eset, mely téli fagy idején történt, 1498 elejére tehető.

quia Maiestati Vestre nullum commodum nec seruicia facimus. Nobis tamen videtur, quod Maiestati Vestre seruiimus, et in posterum seruire volumus. Nam scire potuit eadem; et a Prelatis et Baronibus clare experiri, quod cetera confinia Regni eiusdem cum multis minibus florenorum conseruantur, et magna pecuniarum copia pro Regni tutela distribuitur, tamen a desolacionibus precauere non potuit. Nosque istud Regnum Maiestatis Vestre absque aliquo eiusdem subsidio, cum multorum fratrum nostrorum interceptione et copiosa sanguinis effusione, hactenus integrum Maiestati Vestre conseruauimus. Insuper cum per diuos Reges requisiti fuerimus, in singulis expedicionibus et exercitibus adfuius pro regni tutela, et in diuersis regnis, puta Moldaue, Transalpine ¹⁾, Rascie, Turcie, Croacie, Bulgarie, sanguis nostrorum priorum copiose fluxit, et nonnulli ²⁾ riuuli cum sanguine nostro fluxerunt, de membris vero nostris et ossibus colles fecerunt. Nunc autem tempore Maiestatis Vestre e medio nostri decem millia boum extorserunt, demum Maiestati Vestre octauam partem Sicularum pro exercitacione petierunt, ad quam preparacionem et exercitacionem singuli vnum florenum soluerunt, cuius summa, vt celeriter computauimus, ad 1000 ³⁾ millia florenorum se extendit. Cum quibus dum stipendiaros nostros ordinassemus, et maiorem partem pecuniarum ad nostram preparacionem exposuissemus, dominus Waijuoda nescio qua motus racione, nos pociores Sicularum per singula capita ad se vocari fecit, et ipsas pecunias stipendiales a nobis recepit, per cuius pecunie recepcionem non parum sumus damnificati. Optassemus certe, vt nec famam ipsius pecunie audissemus, nam nonnulli ad preparacionem exposuerunt, pro cuius requisicione hereditates ipsorum vendere coacti sunt.

His pretermisissis et non consideratis, idem dominus Wayuoda noster, vt veraciter didicimus, si in medium nostri venerit, inten-

¹⁾ Engel közlésében, *Gesch. des ungr. Reichs. und. seiner Nebenländer III. Theil. 45. I.* hibásan áll *Transylvanicae, Transalpine* helyett. Itt ugyanis a székelyek mind kül országokban folytatott hadjárataikat emlegetik.

²⁾ Engelnél *e. h.* hibásan áll „nulli riuuli.”

³⁾ Engel *e. h.* a számot így adja. azonban megjegyzi, hogy talán száz ezer értendő.

dit omnino nos destruere, et pociores nostros de medio pauperum extirpare, et ipsos pauperes Siculos, tanquam colonos et Jobbagiones Nobilium omnibus libertatibus eorum priuare intendit, que idem facere intendit, nam illos paucos officiorum nostrorum prouentus, de quibus premissa seruicia fecimus, ad Castellum per ipsum inter nos erectum occupauit. Ante electionem: enim Maiestatis Vestre in Regem idem dominus Waijuoda manifeste dicebat, quod ipse Regem eligere vellet, cuius crines continuo in manu tenere posset.

Supplicamus igitur Maiestati Vestre vniuersaliter, tanquam graciosissime domino nostro, quod Vestra Maiestas consideret tantas nostras oppressiones, et dignetur ipsum Waijuodam de medio nostri recipere ¹⁾, ne ipse nos amplioribus indebitis ac inauditis vexacionibus perturbare valeat. Pro certo sciat Vestra Maiestas, quod nos sub ipso nunquam remanebimus, et caput nostrum ad ipsum nunquam confidimus, eciam si nos omnes cum vxoribus et filijs nostris de regno exire ad alias terras oporteat. Sciat enim Vestra Maiestas, (si) ipse dominus Waijuoda iterum intra nos dominata, cum hoc, vt promisimus, de Regno Maiestatis Vestre exire decreuimus. Certo sciat Vestra Maiestas, quod tempore illo, quo dominus Waijuoda aliquos innoxios penitus de medio nostri exules proclamari fecit, Id non consensu et voluntate omnium statutum est, sed cum quibusdam Siculis, qui tunc presentes cum Waijuoda fuerunt, proclamari fecit. Et illi eciam non sponte sua, sed pre nimio terrore proclamauerunt. Quoniam idem dominus, Waijuoda fecerat erigi tempore illo ante Castellum patibulum, ad quod nisi ipsi proclamassent illos exules, ipsos suspendi fecisset. Et sciat Vestra Maiestas, quod non modo ipsi Siculi protunc presentes illos fratres nostros exules proclamassent, tanto enim concussi timore erant, verum tanto timore perculsi, dictus dominus. Waijuoda si voluisset, potuisset cum ipsis proprium nomen ipsorum denegare. Sacra Maiestas, Quidam scelerati homines, familiares videlicet domini Waijuode, quendam fratrem nostrum penitus innoxium

¹⁾ Ha netalán Báthori István elmozdittatása az erdélyi vajdaságból ezen folyamodás után s ezen panaszok következtében történt, a mi föltehető: akkor ezen folyamodásnak még az 1492-dik év utólja felé kellett kelni.

in ecclesia, tempore videlicet eleuacionis Christi corporis, miserabiliter interemerunt, quos tandem Regnum illud de communi et vnanimi voluntate, propter ipsorum tam malefica opera exulauerunt. Et ipse dominus Waijuoda eciam in hodiernum diem ipsos apud se habet et fouet contra omne Jus et libertates nostras, pro quo eciam antea sepius Maiestati Vestre supplicauimus.

Sacra Maiestas, Familiares domini Waijuode in Castello existentes, omnes mulieres vsque ad quatuor milliaria a Castello distantes, vt ad cribrandum triticum Castellum ingredi debeant, et cum id facere recusarent, extorserunt ab ipsis pro ea ipsa virgines et seruos.

Tempore ereccionis ipsius Castelli dictus dominus Waijuoda ipsos pauperes Siculos tanquam boves ad Juga ordinauerunt, et ita cum ipsis ligna et alia necessaria veluti pecudibus deferri fecerunt, quod nunquam auditum prius fuit.

Sacra Maiestas, Tempore exaccionis boum ipsi Exactores Vestre Maiestati quam plurima damna intulerunt, namque plures homines boues ipsorum ab ipsis exactoribus pecunijs redemerunt, quas pecunias tandem non Vestre Maiestati administrauerunt, sed sibi ipsis retinuerunt et vsurparunt.

Bod Péternek „Siculia Hunno-Dacica” czimű kéziratából Bod jegyzeteivel együtt közölte Engel, *Gesch. des ungr. Reichs und seiner Nebenländer III. Thl. (Gesch. von Servien u. Bosnien)* Halle. 1801. 41. — 47. l. — Bod Péter említett kézírata a m.-vásárhelyi Teleki-könyvtár folio 1028. szám alatti *Collectanea Hungarica* czimű gyűjteményének 14-dik darabját teszi, s ezen folyamodás Bod Péter kéziratának 68—66. lapján olvasható.

CCX.

II. Ulászló király megparancsolja a Kézdi széki székelyeknek, kiket a Szeben alatt tartott országgyűlésből, hol a tanácskozások hosszúra húzódtak, kérelmükre választott követeik hátrahagyásával haza bocsátott, hogy miután követeikkel úgy egyezett meg, hogy az ő és az ország szolgálatára most, a náluk uralkodó szükség és drágaság miatt, seregöknek csak tizenhatodrésszével keljenek föl, ezen tizenhatodrészt Drágfi Bertalan erdélyi vajda és székelyek ispánja parancsára haladék nélkül oda küldjék, a hova az kívánni fogja. Kelt Szeben városában 1494. sept. 8-dikán.

Wladislaus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. fidelibus nostris Egregijs Nobilibus et Agilibus viris vniuersis et singulis **trium generum Siculis in et sub Sede Sepsi constitutis et existentibus**, Salutem et Graciam, Cum hys diebus ad has partes Regni nostri Transsiluanus ingressi, ac super rebus et Negocijs publicam vtilitatem eiusdem Regni nostri concernentibus tractaturi ad hanc ciuitatem nostram Cibiniensem tam vos quam eciam ceteros dominos Nobiles et Regnicolas fecissemus conuocare, et inter tractandum Vidissemus Negocium longius protrahi, volentes parcere expensis fidelitatum vestrarum, vos pro voluntate et desiderio vestro, prout non ignoratis domum remisimus, vosque certos ex vobis elegeratis, qui pro huiusmodi tractatibus hic cum nostra Maiestate remanerent, Cum quibus tandem interuentu fidelium nostrorum Reuerendorum in Christo patrum dominorum Thome Jauriensis et postulati Agriensis summi Cancellarij nostri, ac Sigismundi similiter Episcopi Quinque ecclesiensis Ecclesiarum, Thezaurarij nostri, Qui seruicia et fidelitatem vestram, Que et quam Regno et Maies-tati nostre in omni Rerum condicione et statu exhibetis, Adiuncta eciam Annone et victualium caristia, qua nunc ista vestra patria laborat, Maiestati nostro declararunt, Taliter, cum eisdem fratribus vestris, quos hic apud nos relinqueratis, consensimus, vt, tametsi maiore hoc necessitatis tempore deberetis, Tamen s(edecim)a dumtaxat pars vestre vniuersitatis pronunc in nostri et Regni subsidium insurgat, et iuxta informacionem fidelis nostri Magnifici Bartholomei dragffy Wajjwode nostri et Comitis vestri illac proficisci

et ea facere debeat, que Idem Waijwoda noster mandauerit, et predicta Regni necessitas videbitur postulare, propterea fidelitates vestras hortamur et requirimus, vt in hac parte aliquam difficultatem non faciatis, Sed predictam sedecimam partem Gencium exercituum de medio vestri prout est ordinatum sine longiori mora disponatis, et illac quo Idem Waywoda noster nomine nostro commiserit transmittatis, Quod erga vestras fidelitates omni fauore gracia et beniuolencia nostra recognoscere curabimus, Quod si forsitan quispiam ex vobis huius contrarium facere moliretur, nos informationem et Auctoritatem dedimus eidem Waijwode nostro, qualiter ipsos et quibus grauaminibus ad hoc faciendum cogere et compellere teneatur, Secus ergo non facturi, presentibus perlectis exhibenti restituti, Datum in ciuitate nostra cibiniensi in festo Natiuitatis beatissime virginis Marie, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo Quarto.

(P. H.)

Eredetiye papiron az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplomatarium Autogr. Tom. II.).— Kiadta hasonmással együtt gr. Kemény József, Magazin für Gesch. Siebenb. von Anton Kurz II. köt. 119—121. l.

CCXI.

Bélteki Drágfi Gáspár erdélyi vajda bizonyítja, hogy előtte Bögözi Vas Benedek néhai Erdőszyörgyi Medgyes Balázs leánya Zsófia nevében ellene mondott annak, hogy Báthori Miklós váci püspök, Báthori András és fia György, néhai Medgyes Balázs összes birtokait, melyeket néhai Báthori István erdélyi vajda Medgyes Balázs halála után jogtalanul foglalt el és birt, Bethlen Gergelynek vagy bárkinek másnak eladják s bármi szín alatt elidegenítsék. Kelt Kolozsvártt 1495. april 6-dikán.

Nos **Bartholomeus Dragffi de Belthewk** Waijuoda Transsiluanus et **Comes Siculorum** etc. Memorie commendamus. Quod Agilis Benedictus Waas de **Bezed** ¹⁾ pro Nobili puella Sophia filia condam

¹⁾ **Bezed**, ma **Bözöd**, Udvarhely széken.

Blasij Megijes de **Erdewzenthgijergh** ²⁾, personaliter nostram veniens in persenciam ac in persona eiusdem puelle Sophie, per modum protestacionis et prohibicionis nobis significare, curauit, hunc in modum. Quomodo alias condam Magnificus dominus Stephanus de Bathor alias similiter, Waijuoda Transsiluanus etc. vniuersas possessiones porcionesque et Jura possessionaria prefati condam Blasij Megijes, per mortem et decessum eiusdem, in eandem dominam Sophiam Jure successorio condescensas a condam Serenissimo principe domino Mathia Rege Hungarie et Bohemie etc. perpetuo Juris titulo pio se impetrasset via Juris sine omnj. Quas idem condam Stephanus Bathorij vita sua durante indebite tenuisset et possedisse, Tandemque ipso condam domino Stephano Bathorij de medio sublato Reuerendus dominus Nicolaus Bathorij Episcopus Ecclesie Waciensis ac Magnifici domini, Andreas de eadem Bathor, et Georgius filius eiusdem, easdem possessiones porcionesque et Jura possessionaria, prenotati condam Blasij Megijes Manibus eorundem Indebite deuentas apud se similiter minusiuste tenerent et conseruarent eciam in presenciarum. Nunc autem vti antefata puella Sophia percepisset, ijdem, dominus Nicolaus Episcopus ac Andreas Bathorij et Georgius filius eiusdem, prescriptas vniuersas possessiones porcionesque et Jura possessionaria annotati condam Blasij megijes patris ipsius protestantis, perhemnali Jure, Egregioj Nicolao de Bethlen vendere et ascribere niterentur, in preJudicium dampnumque et Juris derogamen dicte domine Sophie valdemagnum, habitaque huiusmodi protestacione prenotatis Benedictus Was, nomine et in persona eiusdem puelle prelibatos, dominum Nicolaum Episcopum et Andream de Bathor et Georgium filium eiusdem, a vendicione Ascripcione et quouis sub colore alienacione, Annotatum vero Nicolaum Bethlen et alios quoslibet ab empcione et pro se recepcione potenciariaque occupacione ac sibiipsis statui-faccione, seque quouis quesito colore In dominium earundem et eorundem Intromissione vsuque fructuum ac quarumlibet vtilitatum earundem et eorundem percepcione sew percipifaccione, quomodolibet iam factis et In futurum fiendis, prohibuit et contradixit publice et

¹⁾ Erdő-Szent-György Maros széken.

manifeste Coram nobis vigore et testimonio presencium mediante, Datum in Ciuitate Coloswar feria secunda proxima post dominicam Judica, Anno dominj Millesimo quadringentesimo Nonagesimo quinto.

Eredetije papiron a hátára nyomott pecsét helyével, az erd. Muzeumban (Mike Sándor gyűjt. I. köt.).

CCXII.

Telegdi István erd. alvajda bizonyítja, hogy előtte Gyulakutai Miklós, néhai Balázs fia, vallotta, hogy részint a vármegyéken részint Maros széken fekvő s egyenként megnevezett 29 helységbeli részbirtokainak felét, melyeket idegen kezekből az anyja, néhai Györgyfalvi Pál leánya, Zsófia által férjhez menetelekor atyjához hozott vagyonból és pénzből ezer forint költséggel váltott ki és szerzett vissza, ezen ezer arany forintért anyjának Zsófiának élete hosszáig eladta, oly föltétellel, hogy ha ő maradék nélkül halna el, ezen részjóságok másik fele is anyjára szálljon s annak birtokában maradjon mind addig, míg az említett 1000 forintot neki le nem fizetik. Kelt Vásárhely mezővárosában 1496. aug. 10-én.

Nos Stephanus de Thelegd Vicewayuoda Transsiluanus Memorie commendamus Tenore presencium significantes, Quibus expedit vniuersis, Quod Nobilis Nicolaus filius Jam condam Nobilis Blasij de **Gywlakwtha** ¹⁾, Coram nobis personaliter (constitutus Sponte et libere est confessus, in hunc modum, Quomodo ipse directam mediam partem omnium porcionum possessionariarum suarum, In possessionibus **Arankvth, Salij, Gerebenes, Zenthmarton, Kis Nijwlas, Nagh Nijwlas, Nema, pynar, Jllije, Fylethelke, Egresd, Kapos, Iklond, Mehes, Bodon, Kementhelke, Zenth Anna, Zekelfalwa, Zabad, Chawas, Fele, Zabeed, Kewesd, Bardos, Kijsfalwd,**

¹⁾ Gyulakuta a mai Gyalakuta Maros széken.

Bergenyé, Samsond et Harczou ¹⁾ existentibus, habitas, de Rebus, et pecunijs (d)omine Sophie Matris sue, Quas olim ipsa domina Sophia A nobili paulo (de) Gyewrghfalwa, patre scilicet suo, dum modo, Alias, Jam dictus condam Blasius Gywlakwthij, eandem dominam Sophiam matrimonialiter copullasset, pro se portasset, Tam scilicet Nobilitares, quam eciam, in terris Siculicalibus existentes, de manibus alienis Redemisset et Reobtinuisset, et Quas, pro Redempcione, dictarum hereditatum et diuersarum expensarum, vti sibi visum fuerat, et percipere potuisset de eisdem Rebus et pecunijs dicte domine sophie matris scilicet sue, per ipsum eundem, Nicolaum exposite essent florem Mille, Quapropter Idem Nicolaus, filius Jamdicti condam Blasij Gywlakwthij, directam, mediam partem prescriptarum porcionum possessionariarum, dictarum possessionum, simulcum Cunctis ipsarum vtilitatibus et pertinencijs, quibuslibet, Quocumque Nominis vocabulo vocitatis, dicte domine Sophie matri sue, vita sibi Comite, pro florenis Mille dedisset vendidisset et Tradidisset, Si vero, quod deus auertat, ipse Nicolaus, sine prole decederet, extunc directa eciam altera media pars dictarum porcionum, In predictis possessionibus possessionariarum ipsius Jamdicti Nicolaj existencium, consimiliter cum cunctis ipsarum vtilitatibus et pertinencijs quibuslibet, In pefatam dominam Sophiam matrem suam manere et condescendi deberet eofacto, donec Quousque pefate (domine) Sophie matri sue super illis Mille florenis purj Aurj plenariam, atque omnimodam, Inpenderent Solucionem, vigore, et Testimonio presencium mediante, Datum in oppido Wasarhel feria Quarta, In festo beati Laurencij martiris, Anno Dominj Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo sexto.

Eredetije papiron, hátára nyomott pecséttel az erd. Muzeumban (Mike Sándor gyűjt. I. köt).

¹⁾ Az itt elősorolt 29 helység következő törvényhatóságokban fekszik: **Aranykút** Kolozs vármegyében; **Mező-Sályi** és **Gerebenes** Torda vm.; **Mező-Szent-Márton**, **Kis-Nyulas**, **Nagy-Nyulas** Kolozs vm.; **Néma** Doboka vm.; **Pinár** ma ismeretlen, **Illye** a mai **Kis-Illye** Torda vm.; **Fületelke** és **Egrestő** Küküllő vm.; **Kapus**, (**Mező-Kapus**) és **Ikland** Torda vm.; **Méhes** Kolozs vm.; **Bodon** (**Mező-Bodon**) és

CCXIII.

Bertalan nagy-boldogasszonyfalvi plebánu, csiki és gyergyai alesperest, írásba foglalja azt az egyességet, melyet Fábri György, Miklós Kelemen és Jenőfalvi Tamás György felpereseknek Kajtár Miklós, Barlok György és több társaik ellen az Olt vizén lévő malmaik ügyében folytatott perében Lázár András és Balázs s Balaskó János és Imre urak megállapítottak, s melyet ezen urak megbízásából a Csík széki lófők, birák és kapitányok előtte személyesen megjelenvén élő szóval vallottak. Kelt Nagy-Boldogasszonyfalván 1496. sept. 23-án.

Nos Bartolomeus Plebanus de **Nagy Boldog Asszony** ¹⁾ Vice Archidiaconus Sedis Csik et Gyergyo, Salutem et mutuam in Domino charitatem. Significamus tenore praesentium litterarum nostrarum, quod circa Annum Domini Millesimum Quadringentesimum nonagesimum sextum feria sexta ante festum Beati Michaelis Archangeli **Primipili et Judices ac Capitanei Sedis Csik**, videlicet Agilis vir Mattheus Fekete de **Borsova**, Agilis Abram de **Delne**, Joannes **Ranczi**, Thomas Abramfi, Demetrius Barta, Blasius Kari de **Szent Miklos** ²⁾, qui dicuntur secundum consuetudinem Regni in vulgo nomen **Ked** ³⁾, venerunt in praesentiam nostram fassique sunt per hunc modum, quod ipsi missi sunt per Egregios Dominos, videlicet Andream Lázár, Blasium similiter Lázár, Joannem et Emericum Balasco, quomodo ipsi quamdam causam, quae ventilabatur seu vertebatur inter Agiles viros Georgium Fábri et Clemen-

Keménytelke Torda vm.; **Szent-Anna**, **Székelyfalva** (ma puszta), **Udvarfalva**, **Szabad**, **Csávás**, (Mező-Csávás), **Fele**, **Szábéd**, **Kövesd** (Mező-Kövesd), **Bardos**, **Kisfalud**, **Bergenyé**, **Sámsond** és **Harczó** Maros szék mező-bándi járásában.

¹⁾ **Nagy-Boldogasszonyfalva** nevet visel ma is Fel-Csíkban az Oltfalvából, Dánfalvából, Karczfalvából és az ezzel összeépült Jenőfalvából alakult egyházközség.

²⁾ **Borsova**, **Delne**, **Szent-Miklós** egymással szomszéd helységek Fel-Csíkban.

³⁾ **Ked**, vagy **keed**, annyi mint **kegyed**, **kegyelmed**. — Mint látjuk a székel nép a XV-dik század végén a szék főtisztviselőit illette e czímmel.

tem Miklos et Joannem Tamási de **Jenőfalva** ¹⁾ cum caeteris Fratribus et Socijs ab una ut actores, altera vero in causam attracti Nicolaus Kajtár, Georgius Barlok, Augustinus Gegő, Demetrius Pálfi, Stephanus
 per fluvium Olt eo instant supra quod habuerunt litteras pro parte fluvij, et ipsi Egregij Domini praescripti Andreas et Blasius Lázár, et Joannes et Emericus Balasco fecerunt talem concordiam inter ambas partes, et quomodo ipsi praescripti Nicolaus Kajtár et Georgius Barlok cum eorum socijs supradictis juraverunt ¹⁾, et determinarunt, ut ipsi ad molendinum Georgy Fábri per tres clavos ut foratos, vulgo dicitur **kalán furú**, mittant aquam ad molendinum Georgij Fábri, neque ultra, et ipsi attracti liberum habeant arbitrium ducendi aquam ad eorum molendinum, usque ad sufficientem omni tempore. Et tempore siccitatis posuerunt unum palum, quod perforatum est, ne et isti in causam attracti ultra praedictam metam fluvium obtumescere praesumant partium sibi adversantium, qui quoad profundum libertatem habeant fodendi, ita tamen quod quomodocumque aquae inundarent, aut praetumescerent ex naturalibus moribus, extunc Actores patiantur tollerare
 et teneantur. Tali tamen conditione inter ipsas partes interposita, quod si quis partium hanc dispositionem inter ipsas partes infringeret, mox in patvariam ingredi deberet. Haec coram nobis praescriptis Primipilis, vulgo nomen **Kedd** per omnia fassi sunt ipsi quatuor Egregij Domini cum caeteris Egregijs dominis determinatis. In cujus testimonium dedimus litteras Sigillo nostro annovato signatas roboratas.

Ezen oklevélnek Csibi Márton gyergyó-szentmiklósi lófő és nagybaldogasszonyfalvi iskolamester és Csibi Gergely rákosi lófő és nagybaldogasszonyfalvi isk. tanító által az iskola épületében 1726. június 2-dikán az eredetiről vett másolata után, mely 1853-ban jenőfalvi birtokos Szopos Józsefnél volt, közölte Benkő Károly, Csík, Gyergyó és Kászon II. rész 39—42. l.

¹⁾ **Jenőfalva** Fel-Csíkban.

²⁾ **Benkő Károly** kiadásában Csík, Gyergyó, Kászon II. rész 41. l. ez a hely ilyen érthetetlenül áll: „cum eorum socijs sup: jura eorum.”

CCXIV.

Telegdi István erdélyi vajda bizonyítja, hogy Pocsfalvi Benedek, Maros széken a Medgyes nemben Kürt ágon őt illető egész lófőségi tisztségét minden ahhoz tartozó örökségeivel és székely jogaival együtt Nagyfalvi Apafi Lénártnak 25 arany forintért örökösen eladta. Kelt Vásárhely mezővárosában 1498. január 25-én.

Nos Stephanus de Telegd Vice Waijuoda Transsiluanus. Memorie commendamus Quod **Agilis Benedictus de Pochfalwa** ¹⁾ coram nobis personaliter constitutus, sponte et libere confessus est in hunc modum Quod ipse pro quibusdam suis necessitatibus ipsum de presenti summe vrgentibus euitandis, **quoddam totale officium suum Primipilatus in vulgari Lofwseg appellatum in genere Medgyes, in linea Kywrth, in Sede Marus existens dependendum(?) habitum, sfmul cum cunctis suis hereditatibus et iuribus Siculicilibus**, et generaliter quarumlibet vtilitatum scilicet fractuum atque prouentuum integritatibus, ad idem Officium primipilatus de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, quouis nominis vocabulo vocitatis, Egregio **Leonardo Apafi de Nagyfalu** ²⁾, suisque heredibus et posteris vniuersis pro viginti quinque florenis Auri ab eodem, ut dixit, iam plene perceptis et leuatis dedisset, vendisset, et ascripisset, iure perpetuo et irreuocabiliter tenendum, possidendum et habendum, Imo dedit, vendidit, et ascripsit coram

¹⁾ **Pocsfalva** Küküllő vármegyében a Kis-Küküllő partján fekszik.

²⁾ **Apafi Lénárt**, bár nem székely eredetű, már 1498 előtt is birt lófőséget Maros széken; így péld. az 1491—1514. Maros széki tiszti lajstrom szerint, melyet alább 1557-re közleni fogunk, már 1492-ben főhadnagy volt a Jenő nemben Szomorú ágán; később pedig 1505-ben főbíró volt Ábrán nemben Karácson ágán, 1508-ban főbíró, 1511-ben főhadnagy Medgyes nemben Gyáros ágán, 1513-ban főhadnagy Jenő nemben Karácson ágán.

nobis, testimonio presencium mediante. Datum in Oppido Wasarhelly in festo Conuersionis beati Pauli Apostoli Anno domini Millesimo quadringentesimo nonagesimo octauo.

Gr. Kemény József sajátkezű másolata után az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Append. VII. 285. sz.), ki másolata alatt megjegyzi, hogy az eredeti az erd. kincstári levéltárban van. Másolatban megvan Huszti András kéziratai közt is.

CCXV.

II. Ulászló király Mátyás királynak 1486-ban a m.-vásárhelyi lakosok vámmmentessége iránt adott kiváltságlevelét átírva megerősíti. Kelt Budán 1498. febr. 2-án.

Nos Wladislaus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Memorie commendamus Tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis, Quod fideles nostri Circumspecti Petrus Chizar Judex, ac Andreas Nagh, Juratus ciuis **Oppidi nostri Zekelwasarhel In sede Marusiensi** et partibus Transsiluanie habiti nostre Mayestatis venientes in presenciam suis et ceterorum Vniuersorum Ciuium et inhabitatorum dicti oppidi Zekelwasarhel nominibus et in personis exhibuerunt et presentauerunt nobis Quasdam litteras Serenissimi principis condam domini Mathie regis Hungarie et Bohemie etc. Immediati predecessoris nostri bone Memorie in pargameno priuilegialiter confectas. Quibus mediantibus ydem condam dominus Mathias Rex eosdem vniuersos ciues et incolas dicti Oppidi Zekelwasarhel ab omni solutione Tributorum et Theloniorum tam nostrorum Regalium, qnam aliorum quorumcunque, modo et ordine Inferius in Tenore earundem litterarum clarius contentis in perpetuum exemisse et libertasse dinoscebatur, Tenoris infrascripti. Supplicando Mayestati nostre prefati Petrus Chijzar et Andreas Nagh suis et quorum supra nominibus humiliter vt easdem litteras dicti condam domini Mathie Regis et omnia in eis contenta ratus

gratas et accepta habentes Litterisque nostris priuilegialibus verbotenus inseri facientes, pro pietatis Iudice et Juratiscuiibus ac vniuersis inhabitatoribus dicti oppidi Zekelwasarhel Ipsorumque heredibus et successoribus vniuersis innouantes perpetuo valituras confirmare dignemur Quarumquidem litterarum Tenor talis est Nos Mathias dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. (**Lásd : CXCVII. sz.**) Nos igitur premissa supplicacione prefatorum Petri Chyzar Iudicis et Andree Nagh Juraticuiis suis ac aliorum quorum supra nominibus Mayestati nostre modo promisso porrecta, Regia benignitate exaudita et clementer admissa, prescriptas litteras dicti condam domini Mathie Regis non abrasas, non cancellatas nec in aliqua sui parte suspectas sed omni prorsus vicio et suspeccione carentes, presentibusque litteris priuilegialibus de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali insertas quo ad omnes earum continencias clausulas et articulos eatenus, Quatenus eedem rite et legittime existunt emanate viribusque earum veritas suffragatur Acceptamus approbamus et Ratificamus, easque et omnia in eis contenta pro prefatis Iudice et Juratiscuiibus ac alijs vniuersis inhabitatoribus dicti oppidi nostri Zekelwasarhel ipsorumque heredibus et posteritatibus vniuersis innouantes perpetuo valituras confirmamus. Harum nostrarum Quibus secretum sigillum nostrum, quo vt Rex Hungarie vtimur est appensum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum Bude in festo purificationis Beatissime virginis Marie Anno domini Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo octauo, Regnorum nostrorum Hungarie etc. Anno octauo Bohemie vero vigesimo octauo.

(P. H.)

Eredetije Maros-Vásárhely város levéltárában.

CCXVI.

Szentgyörgyi és Bazini Péter gróf, erdélyi vajda megparancsolja görgényi ispánjának, Siklósi Péternek, vagy alispánjának, és a Maros széki királybirónak, hogy miután Barcsai Gáspár az ellene Kibédi Dósa Mihály által Kibéden és Szent-Lőrinczen Maros székben fekvő s Örlöcz nemben és Szováth ágon őt illető lófőség egy harmada iránt törvényszéke előtt folytatott perben 48 márkában, azaz 24 arany forintban elmarasztaltatott, s az említett lófőség egy harmada Dósa Mihálynak visszaitéltetett, a 24 arany forintot Barcsai Gáspár székely örökségeiben lévő ingatlan javaiból, kétharmad részben neki mint birónak, egy harmadban Dósa Mihálynak részére hajtsák föl, s a kérdéses harmadrész lófőséget örök birtokul adják vissza Dósa Mihálynak és maradékainak. Kelt Segesvárt 1499. october 24-dikén.

Petrus Comes de sancto Georgio et de Bozijn Waijuoda Transsiluanus et **Comes Siculorum** etc. Egregio ac Nobili Petro de Soklos, Comiti nostro de Gewrgen, vel Vice Comiti eiusdem, ac **Judici Regio Sedis Maros**, Salutem et fauorem Noueritis, Quod nos, feria quinta proxima post beatarum vndecim Milium virginum ac martirum, vnacum nonnullis Regni Nobilibus et **pocioribus Siculis**, Hic in Ciuitate Segeswar constitutis et existentibus, Agilis **Michael dosa de kijbed**, ab vna, ac Egregius et Agilis. **Caspar de Barcha**, partibus ab altera, in figura nostri Judicij personaliter constituti, quasdam litteras eiusdem Petri Soklossij, ac Mathei, alias Magistrorum Agazonum nostrorum, necnon Judicis et Juratorum Ciuium possessionis Regalis Zenthimreh vocate, sub dicto Castro Gewrgen adiacentis, transmissionales, clause coeffectas, vtrunque nobis presentauerunt, in quibus inter cetera continebatur, Qualiter prefatus Michael dosa, **terciam partem cuiusdam primipilatus de genere Ewrlencz et linea Zouath dicta, in possessionibus Kijbed predicta et Zenthlewrijncz, in dicta Sede Maros existentibus habitam** ¹⁾, simulcum cunctis suis vtilitatibus et pertinencijs quibusli-

¹⁾ Kibéd a Kis-Küküllő völgyében, **Szent-Lőrincz** Maros-Vásárhely és Nyárad-Szereda mezőváros között esik.

bet, ad eandem terciam partem ipsius primipilatus de iure et ab antiquo pertinentibus et pertinere debentibus, A prefato Caspare Barchaij ordine Judiciario, acquirere et prosequi habuisset, in qua quidem causa exinde inter eos orta, idem Caspar Barchaij, Jurium suorum pro sustentacione, pro se Capitaneum Videlicet Benedictum Gabonas dictum, nominasset, Qui quidem Capitaneus, vti motis esset, suo cum iuramento, prefatum Caspar Barchaij minime iuuasset, sicque idem Caspar cum testificacione sui Capitanei victus remansisset, Quibus productis, partibusque predictis per nos in premissis Judicium et iusticiam elargiri postulantibus, Nos eorundem Regni Nobilium, ac pociorum Siculorum, Assumpto superinde sano consilio, prelibatus Caspar Barchaij, premissis ex rationibus et causis, contra pretitulatam Michaellem dosa in Quadraginta octo Marcis, viginti quatuor florenos auri facientibus, in duabus, nostris. Judiciarijs, in tertia vero partibus, partis scilicet aduerse manibus persoluendis, conuinci et aggrauati debere, prescriptaque tertia pars, prescripti primipilatus simulcum dictis cunctis suis vtilitatibus et pertinencijs quibuslibet, eidem Michaeli dosa, readiudicari et restitui debere, nobis, et eisdem Regni Nobilibus, et pocioribus Siculis, nobiscum In Iudicio et examine presentis cause existentibus adinueniebatur seriose, propter quod Nos eundem Casparem Barchaij, contra pretitulatam Michaellem dosa, in prescriptis Quadraginta octo Marcis, dictos viginti quatuor florenos auri facientibus, modo premissis persoluendis commisimus fore victum et aggrauatum, prescriptamque terciam partem pretaxati primipilatus, simulcum vniuersis predictis vtilitatibus et pertinencijs suis quibuslibet terris videlicet Arabilibus, cultis, et in cultis Agris, pratis, fenitis, Siluis, Nemoribus, Aquis, Aquarumque decursibus, generaliter vero, quarumlibet vtilitatum et pertinenciarum eiusdem integritatibus, quouis nominis vocabulo vocitatis, ad eandem terciam partem primipilatus, de Jure et ab antiquo spectantibus, et pertinere debentibus, Annotato Michaeli dosa, ac heredibus et posteritatibus eiusdem vniuersis, iuro perpetuo possidendam decernentes et committentes, Requirimus igitur vos, et Nichilominus vobis Regia in persona firmiter committimus et Mandamus, Quatenus, Agnitis presentibus primo ad faciem bonorum atque hereditatum Siculicalium, Annotati Casparis Barchaij personaliter accedere, ibique de rebus et bonis Mobili-

bus ipsius Casparis conuicti de et super pretactis Quadraginta octo Marcis, vti preasseritur, viginti quatuor florenos Auri facientibus, in duabus nostris Judiciarijs, in tertia vero partibus Annotato Michaeli dosa, plenariam satisfaccionem facere et impendere, Tandem vero ad faciem prescripte tercie partis primipilatus pretacti et suarum pertinenciarum eiusdem antedictarum, modo simili personaliter accedere, eandemque terciam partem ipsius primipilatus, simulcum pretaxatis cunctis suis vtilitatibus et pertinencijs quibuslibet, vt premittitur ad eandem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, contradiccione prefati Casparis Barchaij et aliorum quorumlibet preuia racione non obstantibus, eidem Michaeli dosa et suis heredibus et posteritatibus vniuersis, restituere et relinquere debeatis, perpetuo possidendam, Secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum loco et termino in prenotatis, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo Nono.

Kivülról: Vera Copia, Transsumpta per Michaellem literatum Bagdanij.

Egykorú másolat az erd. Muzeumban (Mike Sándor gyűjt. I. köt.).

CCXVII.

VI. Sándor pápa Pétert, Lőrincz fiát, és Imrét, Kolos fiát, az Orbai széki Szent Imre helység egyházában a Szűz Mária oltárához épített kápolna Kegyuraságában megerősíti. Kelt Rómában 1499. dec. 30-án.

Alexander episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Petro Laurencij, et Emerico Claudij laicis Albensis Transsyluane diocesis, Salutem et apostolicam benedictionem, Cum a nobis potitur quod iustum est et honestum, tam vigor equitatis quam ordo exigit racionis, vt id per solitudinem officij nostri ad debitum perducatur

effectum. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte vestra peticio continebat, quod vos, qui veri patroni cuiusdam perpetue capelle ad Altare beate Marie virginis siti **in parochiali ecclesia Sancti Emerici in Sede Orbaj** ¹⁾ Albensis Transsylvane diecesis, necnon in pacifica possessione vel quasi iuris patronatus et presentandi personas ydoneas ad Capellariam huiusmodi, cum pro tempore vacat, esse dinoscimini, illud a nobis apostolico petijstis munimine roborari. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati ius predictum, sicut in illius possessione vel quasi iuste et pacifice esse dinoscimini, vobis apostolica auctoritate confirmamus, presentis scripti patrocinio et communimus. Nulli ergo hominum liceat hanc, paginam nostre confirmacionis et comunicionis infringere, vel ei ausu temerario contrarire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem omnipotentis dei ac beatorum Petri et Pauli, Apostolorum eius se nouent incursum. Datum Rome apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Millesimo quadringentesimo nonagesimo nono, Tercio Kalendas Januar. Pontificatus nostri Anno Octauo.

A. Draco.

D. Serrano.

A. de Ballapanibus.

Másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix. VII. köt. 305. sz.) — Gróf Kemény József sajátkezű másolata alá ezen megjegyzést tette: Descripsi ex originali, quod olim in Archivo Segesvariensi asservabatur, sed dein ad Archivum Guberniale translatum fuit.

¹⁾ **Szent-Imre** nevű helység egész Három széken annyival inkább Orbai széken ma nem létezik. Ott találjuk azonban Orbaiban **Imecsfalva** helységet, melyet hajlandó vagyok a kérdéses Szent-Imrével egynek tartani s az **Imecs** személynévet a latin **Emerious**-sal azonosítani.

CCXVIII.

A gyula-fejérvári káptalan valamely tagjának följegyzése arról, hogy a Miriszló helység határai fölött a káptalan és az Aranyos széki székelyek közt nem rég folyt per dolgában, egy Aranyos széki előkelő székely, kinek kezei közt a szék levelei gyakran forogtak s ki a káptalannak évi díjért le volt kötelezve, János dékán felszólítására, neve titokban tartásának kikötése mellett írásban kifejtette, hogy Aranyos széknek határai kijárásáról nincs semmiféle levele. Kelet nélkül a XV-dik század végéről.

Pro assecuracione Capituli Albensis, In eo, Quod Siculi Sedis Aranyas super Bonis et possessionibus suis, tam in vicinitate bonorum eiusdem Capituli, quam aliorum adiacentibus, nullas habeant litteras super Metarum Reambulacione et distincione. **Notandum.**

Quod dum tempore non diu preterito, Inter Ipsum Capitulum, et predictos Siculos, occasione Metarum possessionis Mijrijzlo, litis et contencionis materia haberetur ¹⁾, Quidam, In cuius manibus, littere et litteralia Instrumenta dictorum Siculorum, sepe et quasi continue versabantur, cuius nomen hic racionabilibus ex causis subticetur, Ad petitionem domini Joannis decani eiusdem Capituli, illum requirentis, vtrum ijdem Siculi super Reambulacione metarum litteras habeant, an ne, taliter scripto respondit, assecurando Quod nullas super Metis litteras habeant.

„Sciat Vestra dominacio Quod In priuilegijs Siculorum sic continetur, Quod dum olim Rex Ladislaus Comanis sibi Rebellibus et contra se insurgentibus preualere et eos sibi subiicere nequiuisset, Siculi per ipsum Regem accersiti et in suum auxilium auocati, cum eisdem Comanis confligendo eos deuicissent. Ac tandem rursus cum Tartaris sub Castro Trwzko dimicando eosdem Tartaros prosternentes victoriam reportassent, Ob huiusmodi igitur seruiuciorum merita, Rex ipse Ladislaus Terram Aranyas et possessio-

¹⁾ A gyula-fejérvári káptalan által birt Miriszló határa fölött a káptalan és Aranyos szék között folyt villongást illetőleg, 1480 körül kelt számos oklevél található az erd. Muzeumban gróf Kemény József gyűjteményében.

nes infrascriptas, que tunc propter Notam Infidelitatis ad Maie-
 statem suam condescenderant Siculis donauerat Anno domini Mil-
 lesimo CC⁰ Nonagesimo primo ¹⁾. Nam antea terra Aranijas non
 fuit Siculicalis, sed ad Castrum Thorda pertinebat. Quam tandem
 occupantes ijdem Siculi emedio ipsorum sex Capitaneos videlicet
Hath Nem eligentes ²⁾ ad Ipsam terram fecerunt condescendere.
 Nomina autem possessionum eisdem Siculis per Maiestatem Reg-
 iam sic vt prefertur donatarum sunt **felwijn cz Ewrmenyes Hij-
 dasthelke, Meggyes, domboro, Mohach kerchyed Bagijon kemend** ³⁾
**Thordawar Chegez ijgrechy pordan kerekeghaz Harij Wijthelek
 Polyanthelek Fijzegh Bogath Iwkijthelek Zethethelek kochyard fe-
 leghaz Trozko** Castrum scilicet commune cum pertinencijs ⁴⁾, **Cha-
 kouthelek Farkaszeg et Abroghawasa** cum alijs omnibus earundem
 pertinencijs, super hijs tamen nullam Statucionem seu deambula-
 cionem Metarum reperire potuimus, nullam consignacionem meta-
 rum reperimus, nisi verbaliter dicunt vt ipsi scirent Metas ipso-
 rum vbi essent, Ideo quid vobis melius fore videbitur faciatis.”
 Is autem qui hanc Relacionem decano nostro predicto dedit,
 astrictus erat et Rebus Capituli, propter beneficia prouisionis ab
 eodem Capitulo annuatim percepte, Cuius nomen propter metum
 mortis, occultum in hac re haberi voluit et petiuit.

Kivülról: Quod Siculi super Bonis suis, in vicinitate bonorum
 Capituli existentibus litteras Metales non habeant Assecuracio.

Eredetije papiron a gyula-fejérvári káptalan levéltárában (Cen-
 turia N. 86. sz) — Az iras jelleme kétségtelenül a XV-dik század vé-
 gére mutat.

¹⁾ Itt az Aranyos széki névtelen tudósító megtévedt, a mennyiben IV. László adománylevelét 1291-ben keltnek írja, holott maga a IV. László eredeti adománylevele 1289-ből való s III. András megerősítő levele kelt 1291-ben.

²⁾ Bizonyos ezen adatokból, hogy az Aranyos széki székelyek is, mint a Maros székielekről hiteles összeírásokból tudjuk, hat nemre voltak fölosztva.

³⁾ Így írva hibásan, **Kewend** (Kövend) helyett.

⁴⁾ Így írva hibásan a III. Endre 1291-diki megerősítő levelében olvas-
 ható „cum **prouincialibus**” helyett.

CCXIX.

Emlékirat arról, miként vált külön Kászon szék Csík széktől. Kelt a XVI-dik század közepe táján.

Mikor Zsigmond császár Moldovába be ment volt ¹⁾, akkor a kászoni népek nagy hűséggel szolgálnak neki, úgy annyira, hogy király látja az kinek ő magának való népének nagy hűségét, kiket király meg kérd, micsoda népek volnának, s meg mondják, hogy ők egy magának szakadott, szegelet földön lakó népek, és az ő hazájokat Kászonnak nevezik, de Csík székhez birják őket. Kiknek király minden jó létét ígéré, hogy ha ő tőle kérőt kérnének szolgálatjokért; úgy pedig mint meg nyomorodott népek egyebet nem tudnak kérni, hanem mondának Zsigmond császárnak: Miért hogy mi szabad székelyeknek neveztetünk, és minden kötelesség alatt tart az Csík székhez, mi azt kívánjuk Felségedtől, hogy mi szabad népek legyünk, és mi magunk tehessünk Birót, Hadnagyot közöttünk; erről Felségedtől levelet is kívánunk. Az ő könyörgéseket király kegyesen meg hallgatván, az ő kívánságokat nekik meg engedi, levelet is ad nekik róla.

Immár mikor ő magok kezdtek volna ő köztök Birót, Hadnagyot tenni és széket ülni, az csíki fő népek ezen meg bosszankódnak és által hivatják az földnek szín népét, és fogdosnak meg benne úgy mint tizenkettőt. Mondnak a csíkiak nekik: Valamicsoda leveletek vagyon Zsigmond császártól néktek adatott; de ha kezünkbe nem adjátok, meg kell halnotok, mert fejeteket vétetjük. Az tizenkét ember nem veszik pagicsára, hanem izennek a föld népének ilyen szóval: Az mint minket szeretnek és a mi veszedelmünket nem kívánják, küldjék ide nekünk a mi szabadságunknak levelét. A Föld népének nem léssen mit tenniek, által küldik a levelet, és a meg fogdosott népet úgy szabadítják meg haláltól.

Az Zsigmond császár holta után, ez volt Mátyás király idejében, volt egy jó magabiró lófő ember Kászonban, Pataki Antal. Ugyan ezen szabadságért való törekedésért fogják meg az Pataki

¹⁾ Ez történt 1390-ben.

Antalt az csíkiak, viszik fel Szent Tamásra az Nagy Lázár házához, mely Nagy Lázárnak voltának egynéhány fiai; egyiknek neve volt Bálint. Az egyik el mégyen Pataki Antalhoz s mond néki: Pataki Antal! vagyon-é hited? most néked valamit mondanék. Mond az Pataki Antal: Vagyon nékem hitem, és ha mi mondó szava vagyon Kegyelmednek, mondja el nékem. Mond Lázár Bálint: Ha akarod, én az éjjel elbocsáttatlak, el is bocsátlak úgy, hogy menj el haza az éjjel, és gyűjtsd egyben az föld népét, és szólj velek hogy ha azt fel fogadják, hogy engemet közikbe bé fogadnak, nékem ő közöttök jeles helyet adnak minden hozzá tartozóival fiúról fiúra, mint annak módja, én is azt fel fogadom nékik, hogy mind a Zsigmond császár levelét, kit el vettünk vala tőlök, haza szerzem nékik, mind pedig Mátyás királytól is újolag meg nyerem nékik ez szabadságot és el választom Csík széktől őket.

Pataki Antal igaz ugyan fel kél azon éjjel, és Lázár Bálint ad egy lovat alája, és alá jó ide Kásonba, itt a föld népét egyben gyűjti s megbeszéli ezt a dolgot nékik. A föld népe igen örüli, és fel fogadják mind fejenként, és Lázár Bálinthoz teljes bizodalommal bocsátják, hogy készek fejek feli vennie, és a tisztbe is bé fogadniok, úgy hogy az hat Nemben mindenikben el birja egyszer az tisztet, és mikor az el telik, álljon az Halom nembe, és mikor az Halom nemnek el jó tiszt, akkor az Halom nembeliekkal együtt birjon tisztet, csak hogy oltalmazza őket minden hatalmastól. Sőt még annak felette vele együtt akarnak minden költségeken futni mindenre, az hová szükség futniok az ők szabadságókért; sem akarnak egyebet ő nálánál uralni, hanem csak őtet, és az ő maradókit, csak el szakassza és elválassza Csíktól. Lázár Bálint úgy szólott volt arról, hogy ő sem kívánja külömben az ő szolgálatokat, hanem csak úgy mint szabad személyektől. Ezt az választ Pataki Antal ezen az ígén meg viszi Lázár Bálintnak Másad éjjel Lázár Bálint mindjára fel kél, mindjára alá költözik ide Kásonba, és a szentegyház alatt egy szobában telelvén ki azon télen, kikeletre jeles helyet adnak néki minden hozzá tartozójával és hasznával, erdejével, mezejével, halas vizével, szénarétjével és szántóföldével, és minden hasznával akár mi névvel neveztesenek. Ezen közben király jó bé Erdélybe, jó Medgyesbe. Bocsátja két ítélő mesterét székely földére, egyikének Gergely mester, má-

siknak Bodó Gáspár volt nevek; azt hívták Bodó prépostnak is ¹⁾. Ezek székről székre jártak s úgy ítélték; jövének ide Csíkba is bé. Ez Lázár Bálint mégyen hozzájuk mind az föld népével együtt és megpanaszolja nékik, minémü nagy inségben vagyon ez szegény szegelet föld; megbeszéli teljességgel, mint tulajdon szolgálatjokkal nyertek volt az néhai Zsigmond császártól olyan szabadságot, hogy ők magok tehessenek birót hadnagyot közöttök és széket ülhesse- nek, de a csíki fő népek el foglalták róla és nem hagyják a féle szabadsággal élniek, sőt még a császár levelét is el vették tőlök, mind addig fojtogatták és el rekesztették tőlök, nékik nyilván va- ló nyomoruságokra és bosszuságokra. Mondnak az ítélő mesterek: Vagyon-é arról bizonyágtok, hogy császár ilyen szabadságot en- gedett volt néktek és hogy levelet is adott volt róla, éltetek is e szabadsággal? Mond Lázár Bálint: Vagy Csíkból kell vagy Kászon- ból, nevezünk, eleget találunk, mert ezt mind egész szék jól tudja. Mondának a mesterek: Nevezetek Csíkból is huszonnégyet s Ká- szonból is huszonnégyet, és hívjátok élönkbe.

Azonképpen hívják el mind az két fél közül a negyvennyolcz embert, és az mesterek egy csűr kertben valami asztaglábon ülnek volt, és úgy szállították volt elé a tanúkat, és mind egyenként meg eskették és meg feleltették, s úgy szállítottak mást elé. Ezek a negyven nyolcz emberek, egyikétől meg válva, egy igen úgy fe- lelnek, mint Lázár Bálint kereseti volt az csíkiak ellen; csak egy szent simoni ember nem felel azon igen, mint a többi.

Ez így lévén, mond az Gergely mester Lázár Bálintnak: Nagy Bálint! el vesztéd az pert. Mond Lázár Bálint: Uram ha elvesz- tem, mit tehetek róla? néha ember kövárát is veszti el. Mond is- mét a Gergely mester. Ne félj Bálint Uram, megnyerted, mert mind néked felelnék az tanúk. Mond Lázár Bálint: Hála Istennek

¹⁾ Itt az emlékirat szerzője a személyekre nézve tévedésben volt, a meny- nyiben Bodó Gáspárról azt mondja, hogy Bodó prépostnak is nevezték. Má- tyás királynak Medgyesen 1462. dec. 9-dikén Kászon szék szabadságairól ki- adott leveléből tudjuk, hogy ő három biztost küldött a székely földre, u. m. Bodó Miklós székes-fejérvári prépostot és korlátnokot, Bodó Gáspár kir. lovász- mestert és Dersanóczi Gergely ítélőmestert. Lásd föntebb **CLXIII. sz.** E szerint bizonyos, hogy emlékiratunkban Bodó Gáspár hibásan van egy személynek állítva Bodó préposttal, kit Miklósnak hívtak.

Uram! adjon levelet róla Kegyelmed. Mondnak az mesterek: Nem irhatunk most levelet Kegyelmednek róla; hanem jöjj el velünk királyhoz, király most Medgyesen vagyon, ő Felségének meg mutatjuk az vallásokat, az leveleket ugyan ottan ki adjuk. Nem lehet mit tenni Lázár Bálintnak, el mégyen velek Medgyesre, és az két ítélő mesterek az vallást meg mutatják. Király hogy látja, hogy meg bizonyította Lázár Bálint minden keresetit, úgy adatja ki levelét ¹⁾; ő Felsége is engedi, erejében is hagyja, confirmálja a Zsigmond császár adományát és engedelmét.

Mikor Lázár Bálint még ottan Medgyesen volna, immár a király levele is kezében volna, ugyan ezen való bosszúból az királynak gonoszt mondanak ő felőle, királyt reá haragitják. Ezt megérti Lázár Bálint, az levelet másnak adja, egy barátjának. Király ez közben meg fogatja s Tótországba Pököribe ²⁾ küldi és ott tartja két holnap híján esztendeig. Ez föld népe, Kászon, úgy küld fel királyhoz könyörgeni érte, s király megírja oda Pököribe, hogy el eresszék. Immár a vas ugyan sebbe ejtette volt a két szarát. Itt a föld népe kérdi, hogy hova tette a király levelét. Úgy mondja, hogy még akkor, mikor meg akarták fogni, adta egy barátjának. Oly emberem az, úgy mond, hogy el nem vesztette az levelet. Az levélért innen hazúl küld az barátjához, úgy hozatja meg a levelet; s az napságtól fogva a levélnek tartása szerint ő magok töttek birót, hadnagyot, s úgy ültek széket, és úgy ítéltek tulajdon székeken azon szokott törvénnyel és törvénynek minden erejével, mint egyéb szabad székekben szoktak itélni.

Immár Lázár Bálint kezd eljárni a tisztekben, mint a föld népe néki adta volt, az közben meg hal, nem járhat mind az hat Nemnek tisztiben el, hanem a fia Lázár András tölti ki. Mikor ki telik, mondnak az föld népei: Uram, immár az Halom nembe álljon Kegyelmed. Mondnak az Halom nembéliek: Nem igazság ez, hogy

¹⁾ Kelt ez a levél Medgyesen. 1462. december 9-dikén. Közüljük **CLXIII. szám a.**

²⁾ Valamennyi másolatban és kiadásban **Pököty** vagy **Pöhöty** áll ugyan, azonban én nem kételkedem, hogy itt a másolók tévedtek s az eredetiben **Pököri**-nek kell állani, mely vár a régi Tótországban létezett, a honnan nevezte magát a később Erdélyben is nevezetes szerepet játszott **Pököri** (de Pwkwr) vagy **Pekri** család.

nekünk ő kegyelmét osztó társúl adjátok, és a több Nembéliek épen meg maradnak; mert Lázár Bálint mindnyájunkért fáradott, költött. Végre úgy végezik, hogy úgy légyen, hogy egy esztendőben a Lázár Bálint maradéki bírák legyének, és az másik esztendőben se bírák, se hadnagyok, hanem ismét az harmadik esztendőben hadnagyok legyének.

Az olta, míg Lázár András élt, ő is úgy birta Kászont és oltalmazta. Lázár András holta után Lázár Ferencz meg ekképpen birta és oltalmazta. A föld népe sem uralt oltalmult senkit egyebet, ő sem erőltette egyéb szolgálatra őket, hanem csak az ő szabad akaratjok szerint, a mint szolgálták olyan jámbor urokat.

Ezen igen érdekes emlékirat másolata megvan a kolozsvári ref. collegium könyvtárában, a b. Szilágyi Sámuel-féle kéziratgyűjteményben III. köt. 518—522. l. Ebből van kiadva elsőben a Nemzeti Társalkodóban 1835. II. félév. 97—104. l. — Egyszerű másolata megvan az erd. Muzeumban is (Jos. Com. Kemény Collectio minor Manuscriptorum Historicorum. 4-0 Tom. XXIII.) gr. Kemény Józsefnek ezen másolat elébe Gerenden 1839. dec. 14-dikén irt két lapnyi jegyzeteivel. — Ezen másolat után jelent meg ezen emlékirat a Hon és Külföld 1845. 62-dik számában, hol a gr. Kemény József jegyzetei is csaknem szóról szóra közölve vannak, a nélkül azonban, hogy azok szerzője meg volna nevezve. — Ezen jegyzetekből, melyeket gr. Kemény legnagyobb részint az egykori erd. philohistoriai társaság irományaiból vett, tudjuk, hogy Aranka György, mint ezen társaság titkára, 1793. és 1794-ben levelezett e kézirat eredetijének megkerítése érdekében; gr. Lázár István azonban, kinek családi levéltárában nyomozták az eredetit, 1794. nov. 21-dikén azt válaszolta gr. Bánfi György kormányzónak, hogy az ő levéltárában magát az eredetit a leggondosabb nyomozás után sem lehetett föltalálni, s ott annak csak 1663-diki átirata létezik, következő hitelesítéssel: „Copiam hanc ex vero et authentico suo originali, in papiro, in forma libelli, caractere et stylo Seculi quinti decimi vix legibili jussu Spect. et Magnifici Domini Stephani Apor Vice Judicis Regli Sedis Siculicalis Csik por me descriptam esse fide mediante testor Anno 1663 die 6 Januarii Thomas Deak m. p.” Gr. Lázár István, mint említett leveléből kitetszik, melyet gr. Kemény József 1817-

ben mint gr. Bánfi György kormányzó tiszteletbeli elnöki fogalmazója annak félhivatalos irományai között olvasott, az 1663-diki hiteles átíratot gr. Bánfihoz elküldte, azonban hogy az később hova lett, annak gr. Kemény József már 1817-ben nyomára nem mehetett. — Kiadta ez emlékirat töredékét Kállay Ferencz is, Hist. értekezés a nemes székely nemzet eredetéről. N.-Enyed. 1839. 88. l., ki azt jegyzi meg e. h. 90. l., hogy ezen kéziratnak 1700-diki hiteles átíratát látta. — Én magából ezen írat szövegéből bizonyosnak tartom, hogy az eredeti Kászon székben, nem a XV-dik században, mint gr. Kemény József vélte, hanem a legbiztosabb hozzátetés szerint a XVI-dik század közepe táján volt szerkesztve.

CCXX.

Szentgyörgyi és Bazini gróf Péter országbíró, erdélyi vajda és székelyek ispánja, megparancsolja Szeben város és a hét szász szék polgármesterének és tanácsának, hogy minél hamarabb állítsanak ki 600 vagy legalább 500 könnyű lovast a brassai vagy a székely katonaságból, s azokat egy hónapra pénzzel ellátván adják Gerendi Jakab vezérlete alá. Kelt Görgényben 1501. oct. 18-án.

Prudentes et Circumspecti Amici sincere nobis dilecti. Quoniam in presens tum pro defensione atque commodo reipublice regni huius Transsiluane, tumque pro honore nostro et vestro, atque vtilitate admodum indigemus, requirimus igitur vos et nihilominus vobis regia in persona firmissime committimus, quatenus receptis presentibus mox, crastinacioneque absque vlla, quociculus sexingentos vel adminus quingentos equites leuis armature militares, videlicet ad bellandum seu exercitandum aptos et strenuos, siue **de gentibus Brassouiensibus, aut Siculorum**, prout videlicet iuxta honorem vestrum competencius et vtilius vobis fore videbitur, ordiriare et disponere, eisdemque tantum ad vnum mensem pecunias dare, ac sub belli ductu Egregy Jacobi de Gerend, qui de vestro membro et de vestro medio existit, eadem vestras gentes assignare et deputare velitis, ac debeatis quam citissime. Nos vero pro huiusmodi vestra complacencia vsque Iemem, ymo et in Ieme proxime affuturo a plurium gencium dacione et dispositione vos

protegere at exemptos habere volumus Nobilis Petrus de Pala factor noster, ostensor scilicet presencium vobis clarius enodabit, cuius verbis et relatibus pro hac vice fidem adhibere debeatis indubiam. Ex Gewrgen in festo beati Luce euangeliste Anno domini quingentesimo primo.

Comes Petrus Judex Curie Regie Maiestatis
Wayuodaque Transsiluanus et Siculorum Comes.

Kivül: Prudentibus et Circumspectis Magistro Ciuium, Iudicibus, Juratis, ceterisque Ciuibus Ciuitatis Cibiniensis et Septem Sedium Saxonicalium, amicis sincere nobis dilectis.

Eredetiye a szász nemzet levéltárában Szebenben. Másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix VIII. 27. sz.) — Töredékét kiadta Eder, Observ. crit. et pragm. ad hist. Trans. 160. l.

CCXXI.

Szentgyörgyi és Bazini gróf Péter országbíró, erdélyi vajda és székekelyek ispánja bizonyítja, hogy Bordi Benedek, Vincze fia, és Bordi Erzsébet, Imre leánya, rokonaikkal Csebi Demeterrel, Ambrussal és Györggyel együtt előtte megjelenván, a Bordi Imre Szent-Demeteren a Küküllő vizén fekvő malmabeli részöket Nyujtódi Györgynek 9 arany forintért örökösen eladták. Kelt Szent-Demeteren 1503. jul. 23-án.

Comes Petrus, Comes de sancto Georgio et de Bozijn, Judex curie Serenissimi principis domini Wladislai dei gracia regis Hungarie etc. Waijuoda Transsiluanus, et Comes siculorum, damus promemoria, Quod nobis dominica die proxima ante festum Beati Jacobi apostoli, **In villa siculicali Zenthdemether** ¹⁾ constitutis et existentibus venientes nostri impresenciam Agiles, Benedictus filius Vincencij Bordi de kijbed ac domina Elizabet filia Emerici simi-

¹⁾ **Szent-Demeter** Udvarhely széki falu a Kis-Küküllő völgyében.

liter Bordi de dicta Zenthdemether, cum eorum fratribus, demetrio Ambrosio et Georgio de **Cheb** ¹⁾ nobisque con(cor)diter confessi sunt in hunc modum, Quomodo ipsi matura eorum deliberacione prehabita, Totalem porcionem et omne Jus eorum Quod in molendino Emerici Bordi in dicta Zenthdemether Inlluio kijkelew existenti haberent vel in futurum habituri essent, onera et quelibet grauamina fratrum suorum in se assumentes Egregio Georgio de Nijojtod pro Nouem florenis auri abeodem plene persolutis et leuatis vendidissent et perpetue ascripsissent, ijmmo vendiderunt et ascripserunt Coram nobis, tali condicione et interiecto Quod prefato demetrio Chebij et dicte domine Elizabet, Que si nuberet eciam Marito suo sine recepcione telonei in molendino soliti in prefato molendino Molere teneantur, Testimonio presencium Mediante. Datum die et loco imprescriptis, Anno domini Millesimo Quingentesimo Tercio.

Eredetije papiroson, az aljára vörös viaszba nyomott ép gyűrűpecséttel, Kolozsvártt gróf Eszterházy János oklevélgyűjteményében.

CCXXII.

II. Ulászló Tarczai János székely ispánnak azon 12,000 arany forintban, melylyel neki különféle hivatalaiért járó fizetése és ezen hivatalok viselése alatt tett költségei fejében számvetés és egyesség szerint adósa maradt, Hunyad vármegyei Algyógy mezővárosát és tartozandóságait zálogba veti. Kelt Budán 1505. aug. 14-én.

Nos Wladislaus Dei gracia Rex Hungarie, Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presencium quibus expedit vniuersis. Quod cum fidelis noster Magnificus Johannes Tharczaj Comes Sicularum nostrorum per hec tempora varios Officiolatus a Nobis tenuerit, in diuersisque seruicijs nostris et Regni nostri occupatus extiterit, atque in eisdem non mediocres eciam expensas habuerit, postremo autem cum per nos in Comitem eorundem Sicularum

¹⁾ **Cheb**, a inai **Csöb**, Udvarhely széken, Szent-Demetertől egy órára.

prefectus fuisset, ex quo eidem ob alias plerasque nostras neces-
 sitates de solucione salarij sui prouidere et solucionem facere
 nequiuimus, posito tandem cum eodem iusto compoto et racione,
 tam **racione dicti honoris Comitatus Siculorum, quem iam nobis
 remittere debebit**, quam racione aliorum suorum seruiciorum, que
 antea, vt premissum est, in nonnullis rebus nostris et Regni huius,
 fidei sue commissis, proprijs suis sumptibus, nobis et huic ipsi
 Regno exhibuit, licet in pluribus eidem obligaremur, tamen in
 duodecim millibus florenorum cum eodem in toto concordauimus,
 et eidem debitores remansimus. Quam quidem duodecim millium
 florenorum summam, quia hoc tempore eidem Johanni ob multi-
 plices et graues hincinde nostras et huius Regni necessitates exol-
 uere nequiuimus, Ideo nos, quo ipse Johannes de rehabicione et
 exolucione ipsarum pecuniarum securior de nobis redderetur, Oppi-
 dum nostrum Aldyod vocatum, in Comitatu Hunyadiensi in parti-
 bus Regni nostri Transsylvanis habitum, nunc ad nos tam per
 viam concordie, cum Illustri domina Beatrice Relicta, ac Elisabeth
 filia condam Illustris Johannis Coruini Ducis ac Regnorum nostro-
 rum Dalmacie, Croacie, Sclauonie Bani, superinde factam, quam
 etiam per deiectum seminis eiusdem Ducis et Bani, ac Christo-
 phori filij eiusdem, vetusto ac optimo Jure huius Regni deuolutum,
 et deuentum, simul cum omnibus villis, possessionibus, predijs, por-
 tionibus et Juribus possessionarijs, ac terris et vniuersis vtilitati-
 bus ad idem Oppidum Aldyod Jure antiquo spectantibus et per-
 tinere debentibus, eidem Johanni Tharczaj, consequenterque Gene-
 rose domine Saro consorti, necnon Georgio, Leustachio et Fran-
 cisco filijs, ac Catherine, Barbare, Sophie et Lucie filiabus eiusdem,
 ipsorumque posteritatibus, in et pro huiusmodi duodecim millibus
 florenorum auri, infra tempus redempcionis eiusdem Oppidi et per-
 tinenciarum suarum predictarum, taliter inscribendum et impigno-
 randum duximus, vt dum nos (stb. a szokott stylus szerint). Datum
 Bude in Vigilia festi Assumpcionis beatissime Virginis Marie Anno
 domini Hungarie etc. Anno decimo
 sexto, Bohemie vero Tricesimo sexto.

Egész terjedelmében közli Wagner, Diplomatarium Comitatus
 Sarosiensis 397—399. 1.

CCXXIII.

Tarczai János székely ispán. 1505. oct. 12-én.

..... **Johannes Tharczaj Siculorum**, Ambrosius Sarkan de Akoshaza Posoniensis **Comites**.....

Említve az ország nagyjai között az 1505. sept. 28-kán et Rákos mezején kezdődött országgyűlésnek oct. 12-dikén kelt végzéseiben, melyeket különböző példányokból kiadott Pray, Batthiányi Ignác, Katona, Kovachich, Jászay s leghívebben Érdy János, Tudománytár, Uj folyam VI. köt. (1839.) 61—69. l.

CCXXIV.

*Az Udvarhely városában tartott székely nemzeti gyűlés végzései.
Kelt Udvarhelytt 1505. nov. 23-án.*

Mi az egész Székely Földének lakosi, és minden székeknek akár micsoda renden lévői, adjuk emlékezetekre mindeneknek, a kiknek illik, ezen levelünknek rendében, Hogy mikoron mi ezer öt száz öt esztendőben szent Erzsébet Királyné Aszszon nap után ötöd nappal Udvarhely városában, a mi országunknak régi szokása szerint némü némü szükséges dolgaink véghez viteléért és némely illetlen szokásoknak meg jobbitásáért közönséges gyűlést hirdettünk és celebráltunk volna, holott több szükséges sok dolgaink között nem utolsónak tetszék és ítélők lenni, hogy az mi országunk ritka gyűlése miatt sok pereknek, melyeknek appellatiója és újabban való meg rázása országunknak közönséges népét illetné, véghez vitele napról napra haladozna, melynek tovább tovább el múlások és haladozások sokaknak nagy károkra és nyilván való fogyatkozásokra volna, ezt is igen világosan meg próbált dologból tapasztalhatóképpen eszünkbe vettük, hogy a szeretet, a harag, a gyűlölség és a magok hasznoknak keresése a bírakat és a törvénytévőket itt a mi Székely Országunkban gyakorta nem engedi meg, hogy igazat lássanak és ítéljenek. Mely pereknek halogatására és a törvényté-

vőknek bírának magok illetlen viselésére nézve, hogy jó idején gondviselésünk által igen szükségesnek itéltük lenni, és ugyan meg hihatatlanképpen örökösön minden féle lakóitól országunknak hogy megtartassák, el végeztük és el rendeltük, hogy ez Udvarhely és Keresztúr székin lakó székely atyafiaknak az elsői közül négy embereket, és ugyan azon széken lakó lófejek közül tizenháromat, az mű Székely Országunknak régi bé vett Autoritásából és hatalmából bírának és az igazságnak ki szolgáltatásának véghez vitelére rendeltünk, kik egy summában lesznek tizenheten, az kik minden székekben és országokban akár mi renden lévő székelyeknek személyeket és képeket viseljék. Mely bírák az választás után elsőben Istennek tartozó hűtököt deponálván ezen, hogy ők sem szeretetre, sem könyörgésre sem pedig magok hasznokra nézve nem, hanem csak az egy Istenre, és annak igazságát szemek előtt viselvén, valami a két fél peres között igazság léssen, azt cselekeszik és végezik; melyet ha meg cselekesznek, igen jó, ha hol pedig nem, melyet Isten el távoztasson, ha a bírák közül valamelyik Istenét el felejtván, és a maga idvességét is hátra hagyván, vagy könyörgésért, vagy ajándékért, vagy pedig maga használtaért az igaz útból valamely felé ki térne, az olyan mindjárt örök számkivetésre sententiáztassék, a mellett minden ingó bingó marháit és örökségét is el veszesse, és annak utánna mint olyan hamis hűtű és lelki üsméretbéli és névbéli személy Székely Országunkban ne maradhasson és lakhassák. Az olyan is pedig, valaki az olyan hamis hitű számkivetetteknek haza jövesékben vagy meg maradásokban fáradna és munkálkodnék, hasonló számkivetésre mint olyan embereknek oltalmazója íteltessék és kárhoztassák. Továbbá hogy a meg nevezett bírák, melyek az meg írt mód szerint meg esküdtenek, törvények és ítéletek héjában ne légyen, ezt végeztük, hogy valamely dologban törvényt mondanak, azt az ő ítéleteket illendőképpen véghez is vigyék, igazságokat meg adván a Kapitányoknak és Király Bírának, a kik egyik a másik helyében esztendőnként következnek. A tisztviselők közül ha valamelyik az üdő forgásában meg találkoznék halni, akkor mindjárt hasonló renden lévőek közül az meg holt helyében, kik ugyan azon meg mondott székekben laknak, a mi Székely Országunknak arra rendelt Authoritásával és hatalmával mást válaszszanak, hogy az tizenhét

szám az mű országunkbéli bírák között meg ne fogyatkozzék és kevesedjék. Hogy pedig az meg írt rendelésünk és végezésünk illendőképven véghez vitessék, ez okáért rendeltük közülünk az vitélő Patakfalvi Pétert, hogy az feljebb meg írt végezésünket és rendelésünket meg érthető szóval közönségesen mindeneknek hallására itt az egész gyűlésben mindenütt ki hirdesse és jelentse. Végezetre az egy néhányszor meg mondott bírák hasonlóképpen el választassanak ugyan itt mostan az egész gyülekezetnek jelen létiben, az ide alább meg írt okon országunknak birájokúl; az egész országnak pedig első és kiváltképven valói közül, a lófejek közül is ugyan a meg mondott Udvarhely és Keresztúr székbelleket válaszszanak, tudni illik Nyujtódi Pált, Kaczai Antalt, Benedekfi Jánost és Pétert, Bethlenfalvit, Patakfalvi Pétert, Kedei Kelement, Lokodi Pétert, Kedei Ferenczet, Szombatfalvi Gergelyt, Vágási Imrét, Patakfalvi Kelement, Márkos Mihályt, Bíró Balást, Lengyelfalvi Boldisárt, Fancsali Balást, Akadács Mihályt, Patakfalvi Lukácsot. Mely bírakat az mű bizonyos tudományunk szerént el választván, az elébb meg rít végezésünkre és rendelésünkre az meg mondott hüt szerént ugyan az közönséges gyűlésünkben meg esketők, mint annak rendi és módja kívánja vala. Azokáért mű is hasonlóképpen mind az elsők és kiváltképven valók, lófejek és köz rendek fel emelvén jobb kezünket, erős hittel meg esküvénk, hogy mind ezeket a végezésekél örökké meg másolhatatlanúl meg tartjuk, és másokkal is meg tartatjuk. Melyeknek bizonyosságára adtuk ez mű rendelésünkről írott levelünket pecsétünkkel meg erősítvén. Költ Udvarhelyt az feljül meg írt napon és esztendőben, Fő Kapitány Bögözi János ugyan Bögözi.

Ezt én Lengyelfalvi Orbán János Udvarhely széknék hütös Notariusza szóról szóra, ugy a mint a pecsétes original levélben volt, fordítottam magyarra.

Ezen oklevelet, melyet, mint az alája tett jegyzésből látjuk, Lengyelfalvi Orbán János Udvarhely széki jegyző (a XVII-dik században) fordított az eredeti latinból magyarra, Udvarhely szék jegyzőkönyvéből a szék pecsétjével hitelesen kiadta 1769-ben Tibád Ferencz azon szék rendes jegyzője. Ezen hiteles másolatot a maros-vásárhelyi kir. tábla

átirta 1777-ben s ezen átiratát ismét átirta 1815-ben. Ezen legutóbbi hiteles átiratból adta azt ki Kilyéni Székely Mihály, A nemes székely nemzetnek constitutiói. Pest. 1818. 30—32. l. és utána Vajda László, Az erd. törvények historiája. Kolozsvár. 1830. 224—228. l. — Gr. Kemény Jozsef sajátkezű másolata, melyet a Székely Mihály által vele közlött egyszerű másolatról 1822-ben vett, megvan az erd.. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. IV. köt. 123—128. l.), s mint-hogy ezen másolat a Székely Mihály által igen gondatlanul eszközölt kiadásnál sokkal helyesebb, jelen kiadásom alapjául azt fogadtam el. — Gr. Kemény József másolata alá tett jegyzetében azt írja, hogy ezen oklevélnek latin eredetije Udvarhely szék levéltárában van; én azonban ezelőtt több évvel Udvarhelyen járván azt a szék levéltárában hasztalan nyomoztam.

CCXXV.

Az erdélyi három nemzet Tordán 1505-ben tartott közgyűlése által választott és meghatalmazott magyarok, székelyek és szászok Segesvárt 1506. febr. 10-dikén tartott gyűlésében az igazságszolgáltatás ügyében hozott végzései.

Quod salua fide et fdelitate Regie Maiestati sueque Sacre Corone obseruanda, Jurisdiccioneque honore officiolatum, Wayuode harum parcium Transsylvanarum scilicet et Comitum Siculorum remanente, per vniuersitatem Capituli ecclesie Albensis Transsylvane, ceterorumque Nobilium, Siculorumque ac Saxonum earundem parcium Transsylvanarum, in eorum congregacione generali alias Thorde feria quinta proxima post festum beate Lucie virginis et martiris, In anno Millesimo quingentesimo quinto, tandemque per certos **Nobiles, Siculos et Saxones** similiter per vniuersitatem Nobilium, Siculorumque et Saxonum plenaria facultate et auctoritate in personis eorum ad id electos, in ipsorum conuencione hic in Ciuitato Segoswar feria tertia proxima post festum beate Dorothee virginis et martiris in Anno domini Millesimo quingentesimo sexto celebratis, hic infrascripte dispositiones et articuli ordinati sunt et conclusi. In primis, quod ipse tres Nationes, Nobiles videlicet, Siculi et Saxones, vt fidelitatem Regie et Reginali Maiestati, Sacreque eius

Corone, defensionemque huius Regni Transsylvani similiter Sue Maiestatis, consequenterque ipsarum trium Nacionum vnanimiter et concorditer supportare possint Et quod in Regno hoc Transsylvano Regie Maiestatis dominus Waijuoda per certa tempora non extitisset, per hocque Judicia eciam siue Jurium administraciones fieri non potuissent, nec possent modo quoque, occasione cuius ipsum Regnum Transsylvanum, per consequensque ipse tres Naciones quam plurima odia, discordiasque et dissensiones, oppressiones, nocumentaue et damna passa sunt. Pretextu similiter cuius ipsum Regnum Sue Maiestatis eciam Maiestati Sue sepius supplicasset, Sua quoque Maiestas certis et arduis Sue Maiestatis rebus expediendis occupata, exinde circa Regnum suum scilicet et tres Naciones providere nequiuisset. Et vt per huiusmodi ordinacionem et concordiam ipsum Regnum Sue Maiestatis, consequenterque ipse tres Nationes, presertim interim, donec Sua Maiestas Regnum ipsum Transsylvanum de Waywoda pacifico providere posset, quem videlicet Sua Maiestas in earundem trium Nacionum medio pacifice statuere et providere possit, Intereaue ipse tres Naciones vicissim et alternatim pacifice et vnanimes fieri, ac Regnum ipsum Sue Maiestati tranquille tenere et conseruare possent, Quia autem et ipsum Regnum Transsylvanum Maiestatis Sue in confinibus Turcorum, Tartarorum aliorumque hostium constitutum, illisque hostibus vndique circumdatum sit, hostesque per eosdem scilicet, et quamplurimos Incendiarios, qui inter alia nefanda acta iam admodum multiplicati, certas eciam et speciales atque solennes villas Sue Regie Maiestatis combusserunt et concremauerunt, necnon fures, latrones, predones, homicidas, falsarumque monetarum cutores, et eis vtentes, ac alios quamplurimos malefactores Regnum illud Transsylvanum Maiestatis Sue, consequenterque ipse tres Naciones diuersimode, plurimumque ac grauiter offenduntur, Et vt eedem tres naciones ad fidelia seruicia Regie et Reginali Maiestatibus, ad eorundemque hostium insultus reprimendos, ac defensionem eiusdem Regni extirpacionesque et eradicaciones malefactorum prompiciores et abiliores ac securiores redderentur, magisque ipse tres naciones se ipsas pari uoto vnanimiterque voluntati Regie et Reginalis Maiestatum obtemperare et offerre possent, vt eciam dum easdem tres naciones similiter ad fidelia seruicia Suarum Maiesta-

tum scilicet et defensionem ipsius Regni contra hostium insultus vnanimiter consurgere opus esset, securiores efficerentur, Nam et modo vsque inter ipsas tres naciones tot et tante dissensiones, odiaque et suspiciones extitissent, quod dum ipse tres naciones absque presenti vnione et concordia in huiusmodi Regni defensionem insimul conuenire debuissent, tunc non aliud, nisi vt vna natio, relicto hoste, cum altera natione preliari excogitassent, Ista autem malorum genera pro maiori parte inter ipsas tres naciones ex eo orta fuissent, quod hactenus ex parte vnus nacionum predictarum alteri similiter earundem nacionum Iudicium et Iusticia per neminem administrata seu impensa fuissent, Et vt huiusmodi malorum genera de ipsarum partium medio penitus et per omnia tollantur et eradicentur, ac etiam vt extirpationes prescriptorum malefactorum facilius fieri possent, quod dum et alias huiusmodi malefactores de aliqua ipsarum nacionum medio extirpari debuissent, tunc malefactores ipsi se ipsos a facie Iuris et Iusticie absentando in medium alterius predictarum nacionum contulissent et recepissent, sicque malefactores ipsi nunquam extirpari potuissent, et deleri, prout absque huiusmodi concordia et vnione ipsarum trium nacionum deleri non possent etiam exposit, hec subscripte Iurium administraciones ob has et alias salubres causas et rationes ordinate sunt et concludunt, Quod ipsum Capitulum Transsylvanum de eorum medio vnum Iudicem, scilicet Decanum ipsorum, Nobiles autem quatuordecim Iudices de singulis videlicet Comitatibus singulos duos Iudices, Siculi etiam ipsi similiter quatuordecim Iudices, de quibusuis videlicet Sedibus duos Iudices, Saxones etiam predicti de ipsorum medio Iudices quatuordecim, Inter videlicet tres Naciones tamquam Iudices arbitros elegerunt et ordinauerunt. Qui quidem Iudices electi, siue arbitri, prestito prius superinde iuramento, quod inter has tres Naciones omnibus coram ipsis causantibus secundum posse ipsorum rectum Iudicium et iusticiam faciant, Interim, donec necesse esset, in duobus terminis infra-scriptis, primo octauo vtputa die festi beati Georgij martiris in Oppido Wasarhel, tandemque similiter octauo die festi beati Martini Episcopi et confessoris nunc post se se nunc ante proxime futuris, in alio loco inibi protunc per ipsos Iudices arbitros deputando semper insimul conuenire et congregari debeant, Vbi ipsi

Judices electi, siue arbitri, illos actus potenciarior, seu queuis alia facta et negocia, que per quamlibet ipsarum trium Nacionum alteri Nacioni a triginta duobus annis modo vsque commissa sunt, et forte deinceps perpatrarentur, modo subscripto adiudicare possint et finaliter terminare, Ita videlicet, quod ipsi Judices arbitri vniuersas lites sue causas per aliquam ipsarum Nacionum contra aliam Nacionem earundem motas, in quibus videlicet quispiam contra partem alteram in sententia capitali conuinceretur, ad appellacionem partis conuicte ad Suam Maiestatem reuisioni scilicet eiusdem transmittere debeant et teneantur deliberandas, quarum deliberacionum series partes, ad terminos per ipsos Judices arbitros prefigendos, eisdem Judicibus arbitris reportare debeant, debite execucioni demandandas, Birsagia autem, in qua aliqua ipsarum trium Nacionum seu aliqui ex ipsis contra aliam aliquam partem predictarum trium Nacionum conuinceretur, extunc si scilicet Nobiles aliqui in Birsagijs conuincuntur, tunc, ex illis Birsagijs tanta pars, quanta alias lege et consuetudine Regni requirente Wayuode, vel eius vice Wayuode parcium Transsylvanarum prouenire debuerit, omni absque diminucione proueniat, Si autem similiter Siculi ipsi in Birsagijs conuincuntur, tunc modo simili illa pars eorum Birsagiorum, qua similiter alias consuetum fuit, Comitibus ipsorum Sicularum cedat. Vbi vero Saxones predicti seu aliqui ex ipsis in Birsagijs conuincuntur, similiter tanta pars, quanta videlicet alias prouenire debuit, Judicibus suis ordinarijs proueniat, nil ex ipsis Birsagijs dictis Judicibus arbitris proueniente. Hoc tamen ad rem specificato, quod ille lites, causeque et differencie, que inter se ipsos Nobiles, aut Siculos vel Saxones, inter quamlibet scilicet ipsarum trium nacionum moueri seu oriri contigissent, seu deinceps contingerent, more solito quelibet pars coram Iudice suo ordinario in Sedibus proprijs iudiciarijs prosequi valeat atque possit, prout ab olim inter eos obseruatum fuit. Ceterum quod quelibet Nacio penes alteram Nacionem, semper dum opus fuerit, pro libertatibus et Juribus eorum, ita vt decet fideles regios, non parcendo personis vel rebus, expensisque et laboribus ipsorum, Sue Maiestati tamquam domino eorum gracioso, in quantum valent, humillime supplicent. Vbi autem Wayuoda harum parcium Transsylvanarum, sue Comites Sicularum aut alij quipiam quamlibet parcium vel Nacionum predictarum in

suis Juribus seu libertatibus opprimerent, seu quouismodo disturbarent, vel opprimere seu disturbare attemptarent, extunc omnes iste tres Nationes Regie Maiestati in tantum supplicent, vt sua Maiestas omnes tales de ipsarum Nationum medio tollere et remouere, aut ab eisdem Wayuoda, Comite Siculorum, aut alijs quibusuis, protegere seu defensare dignetur gloriose.

Hiteles másolala papiroson, könyv alakban, jegyzői pecséttel hitelesítve, megvan a szász nemzet levéltárában Szebenben, erről gr. Kemény József által sajátkezüleg vett másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Supplem. V. köt. 331—340. l.). — Említi s egyes pontjait idézi Eder, *Observ. crit. et pragm. ad hist. Transs.* 216 és 254. l.

CCXXVI.

A székely nemzet Agyagfalván tartott közgyűlésének végzései. Kelt 1506-ban.

Mi Székely Ország földének lakói és az egész Székely Földön lévő székelyeknek közönségesen minden felső és alsó renden lévői, adjuk emlékezetére mindeneknek, a kiknek illik, ez levelünknek rendiben, hogy mi az ezer öt száz és hat esztendőben, az Urunk születésének négy idejének ötödik napján ²⁾, Udvarhely széknek Agyagfalva majorjában az mii Országunknak közönségesen való szükséges dolgaiért kiváltképen való gyűlést hirdettünk és rendeltünk volna, hogy a külömb külömb féle egyenlenségeket és hitván szokásokat el törlenénk és hadnánk; tetszék azért akkor mi nekünk, és ugyan világosan meg is jelenék, hogy a békeségnek ellenkezője, az irigység, és az egyenes egyességnek ellensége a kevélység minden nagy országokat el pusztitanak, és az előbbeni állapotjokban meg

¹⁾ Bizonyosnak tartom, hogy itt ez eredeti szövegben feria quinta Quatuor temporum állott: minthogy azonban a teljességgel nem szabatos magyar fordításból nem tudjuk, hogy a négy kántor bőjt közzül melyikről van szó, ezen székely közgyűlés napját meg nem határozhatjuk.

rontanak. Hogy azért a községre eleve látó jó tanácsunkkal gondot viselhetnénk és pártütések miatt való veszedelmeket meg előzhetnénk, azt rendeltük, hogy az Országnek minden lakóitól hibátattanúl meg tartassanak, el végeztük, hogy senki a kiváltképpen való és első közzül, vagy a lófővek és tisztviselők közzül, vagy pedig a közönséges renden lévő emberek közzül, valamelyek Székelyországban laknak, ennek utánna ebben az országban, kiváltképpen Fejedelmünk tisztessége és hívsége ellen, úgy mint László Istennek kegyelmességéből, Magyar és Cseh Országnek Királyának, nekünk kegyelmes Urunknak, és az ő Tisztviselőjének, tudni illik az Erdélyi Vajdának, és az Székelyeknek Ispánjának, vagy hogy a mi Országunknak romlására igyekeznek, és meg merészelné azt próbálni, hogy ehez társat is keresne magának, senki pediglen ennek utánna pártütésnek okáért se pedig rész szerént gyűlést ne indíthasson és celebrálhasson, és magának oly hatalmat és méltóságot ne tulajdonítson, hogy valami kevés esz vesztő embereket maga mellé ne merészeljen venni; hogy így a mi Országunkban tolvajságok, másnak meg nyomorítása, kergetése, meg ölése, rá támadása, egyenetlenséges veszekedések, bosszú állások, pusztítások és égetések, házaknak el hányások, hadak és üstökvonások, és egyéb akár mi veszedelmek ne támadhassanak, mint az el mult időkben egy néhányszor meg estenek; hogy az Országunkban valami taplója és kovásza a hitetlenségnek vagy pártütésnek a támadozók között teljességgel el száradjon és hervadjon; hogy így a szentséges Király méltóságának csemeret ¹⁾ és meg unást, és a Király tisztviselőjének gondot és valami búsulást ne hozzanak. Még úgy is, ha a királynak meg mondott tisztviselőitől valami törvénytelen háborgatás és kár vallás országunknak szabadsága ellen, vagy közönségesképpen, vagy csak rész szerént, mint a pártütők szoktak cselekedni, pártütéssel álljanak ellene; hanem közönségesen egy helyre gyűljünk és a meg bántott félnek segéljünk; ha csak rész szerént vagy közönségesképpen lett is a meg bántás, váraoztató és haladéoztató oltalommal segéljünk közönséges egyenlő akarattal illendőképpen, hűségünket is meg tartván, királyunkat tanáljuk meg, hogy így

¹⁾ Székely Mihály kiadásában, **Székely nemzet constitúciói 35. I.**, kézzelfoghatólag hibásan van adva „**czimeret**” az ide **csemeret** (csömört) helyett.

közönségesen tanácsot tartván jobb móddal állhassunk ellene, míg a helynek messze volta miatt mű is a kútfőhöz, tudni illik a királyunknak kegyelmességéhez és Magyar Országunk segítségéhez, kinek is mi is tagjainak hivattatunk, vagyunk is, illendő orvossá-gért mehetünk; hogy így az igen igen nagy Scithyából reánk ma-radott tökéletes hívségnek dicsérete, a mely még eddig minden pártütéstől, árultatástól, makula nélkül közöttünk meg maradott, ez után is közöttünk győzhetetlenül maradhasson meg. Ha pedig va-laki közöttünk, vagy az elsők vagy vagy a lófűek között, vagy a tisztviselők között, a mint előbb meg írok, pártütést vagy arra való gyűlést tenne, vagy cselekedni meg győzetteknék: akkor mindjárt mint igaz tagtól el szakasztatott és közönséges végezésünknek rontója, ki közöttünk méltatlan, és Nemzetünknek árulója, minden tisztességét és becsületét el veszesse; ne is légyen az után soha örökké szabad törvényben venni, semmi tisztelet ne is viselhessen, és itt Székely országban soha ne is lakhassék; mind az által, ha mi öröksége léssen, az ő igaz örökösire maradjon; és az ilyeneknek mint hitetleneknek senki a Fejedelmen kívül gratiát, kegyelmet, néki ne adhasson, hanem ha az egész Székelység egyenlő akarattól, és minden ingó bingó marhája praedára, kapsira há-nyattassák, és maga örök számkivetésre fizetessék. Ha pedig ilyen árultatásban az köz nép között való találtatik, az is hasonlóképpen számkivetésre vettessék és minden javai praedáltassanak el; annak is Fejedelmen kívül senki kegyelmet ne adhasson, hanem csak az egész székelység. Hogy pedig a meg írt rendelések és végezesek erősen meg tartassanak, ez okáért mindnyájon, mind a nagyok és elsők, mind pedig a lófűek és köz rendek, fel emelvén jobb ke-zünket, meg esküvének mindnyájon ezekre az articulásokra, vége-zésekre, hogy minden pontjait változhatatlanképpen meg tartsák, a mindenható Istennek tisztességére, az Királyunknak hűségére, és az egyességnek meg maradására, állására. Továbbá a mely fo-gyatozást az el mult ezer öt száz öt esztendőbéli gyűlésünkben, mely Udvarhelytt volt, mely végezésén ismertünk, most azt újabban ennyivel újítjuk és erősítjük, és mindeneknek meg tartani paran-csoljuk: hogy ennek utánna a mű Országunkban semmi tisztviselő az Ecclesiától rendeltetett innep napokon annak meg útálására törvényt ne tehessen. Ha mely pedig a mű tőlünk rendeltetett

bírák közzül törvényt tenne, azt a törvényt érőtelennek hagyjuk és végezzük, azon kívül pedig az olyan, bíró két marha bírsággal büntettség; mely bírságot közönséges tisztviselón a Fő Kapitány exequáltasson; ha pedig a Fő Kapitányon esik meg, tehát a Király Bíró a Fő Kapitányt is meg büntesse. Végezetre ez is tetszők mi nekünk, ez is ugyanazon gyűlésünkben, noha hites törvény tévőket és bírakat rendeltünk, kik minden embereknek az Istennek igazsága szerént igaz ítéletet szolgáltatassanak: még is mind azon által látjuk, hogy kevés haszna vagyon; holott azt osztán senkitől végbe vinni nem látjuk. Az okáért jelen való gyűlésünkben szentül rendeljük, hogy minden Bíró itt az mü Országunkban valamely valami dolgot ez után meg ítélt, és annak igazságát, úgy mint a kit tisztaságnak hívnak, fel vészi, tehát az olyan tizen ötöd napra a meg győzött félnek javaiból a győzedelmesnek eleget tegyen. Ha hol penig eleget nem akarna tenni, avagy ha ereje nem volna, hogy igazat tehessen, akkor tartozék az ő Székinek Kapitányától és Tisztitől segítséget kérni, kinek ereje által igazat vehessen; de ha ugyan csak el veszteglene, tehát magából a Birónak a győzedelmes félnek tegyenek eleget; hogy a szegények és együgyűek az elégtételnek halogatasával nagyobb és több kárba ne essenek. Lettek ezek az végezések az fenn meg írt helyen, esztendőben és nap tájatt, az Gyergyai Lázár András elsőségiben, az Udvarhely széki elsők jelen létiben, úgy mint Bögözi János, Nyujtódi Pál, Kaczai Antal, Benedekfi János és Péter Bethlenfalviak, és Gergely János; Marus Székéről peniglen és Aranyos Székről Apaffi Lénárt, Gyalakuti Mihály, Barcsai Gáspár, Tót Miklós, Alárd Ferencz, Tatár Gergely, Dénes András; Csík és Kézdi Székről Lázár Balás, Bláskó János, Györffi Sándor, Becz Imreh, Czako János, Urbán Dimjén, Czirják Bernád, Kún Antal, Apor István és Csomortán László; Sepsi és Orbai Székéből Kálnoki Bálint, Laczok Mihály, Czirják Balás, Daczó Péter, Mikó Mihály, Mihályffi István, Bíró Miklós. Ezeken kívül számtalan sokaság, a kik a mi Székely Országunknak javáért meg halni készek volnának, és a Szent Koronához is hűséget tartanak.

Hogy ezen végzések, mint az Udvarhelyt 1505-ben tartott székely nemzeti gyűlés végzései is, eredetileg latinul keltek, kétségtelen, s azt is bizonyosnak tarthatjuk, hogy valamint az 1505-diki ugy ezen végzéseket is Lengyelfalvi Orbán János, Udvarhely szék jegyzője, fordította magyarra a XVII. században. Ezen magyar fordítást Udvarhely szék jegyzőkönyvéből 1769-ben hitelesen kiírta Tibád Ferencz azon szék jegyzője. Ezen kiadványt átírta a maros-vásárhelyi kir. tábla 1777-ben s ezen átíratát ismét átírta 1815-ben. Az 1815-diki kir. táblai átíratból közölte Kilyéni Székely Mihály, Székely nemzet constitutiói 33—38 l., és utána Vajda László, Az erd. törvények históriája 228—234. l.

CCXXVII.

Ulászló király Perényi Imre nádornak, Szentgyörgyi és Bazini Péter országbírónak és erdélyi vajdának, Somi Józsa temesi ispánnak s az ország alsó részei kapitányának megparancsolja, hogy nemes Szentgyörgyi Tóth Miklósnak, kinek Benefalva és Kisfalud nevű helységeit a székely nemzeti gyűlés, azért mert idéztetvén előtte meg nem jelent, s mert fia János a gyűlés tilalma ellenére a vajda szolgálatába állt, lefoglalta s magát a székelységből kirekesztette, elvett jószágait tüstént adassák vissza, s ez ügyben a melyikök érkezik, rövid határidőre a két fél közt tegyen ítéletet. Kelt Budán 1508. jul. 16.

Wladislaus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Fidelibus nostris Spectabilibus et Magnificis Emerico de Peren Regni nostri Hungarie Palatino, et Judicicomano, ac Comiti perpetuo comitatus Abawijwariensis, necnon Comiti Petro, Comiti de Sancto Georgio, et de Bozijn Judicicurie nostre, ac Wayuode Transsilvano et Siculorum Comiti, Jose de Som Comiti Themesiensi et parcium Regni nostri inferiorum generali Capitaneo, Salutem et gratiam, Exponitur Maiestati nostre, In persona fidelis nostri Nobilis Nicolai Thoth, de Zenthgijewrgh, Qualiter, ipse, hijs superioribus temporibus, per fideles nostros, Trium generum Siculos, parcium dicti Regni nostri Transsilvanarum, Racione quorundam negociorum, in medium ipsorum fuisset euocatus, qui propter suam validam infirmitatem, tunc temporis in medium ipsorum, accedere minime valisset, tandemque Nobilis Johannes filius dicti exponentis, contra

inhibicionem eorundem Siculorum, quam ijdem inter seipsos imposuissent, Ne aliquis eorum, ad seruitia predicti Wayuode nostri se conferret, familiaris eiusdem Wayuode nostri extitisset, prefatum exponentem de consorcio ipsorum segregassent, et exulatum commisissent, possessionesque puta Beneffalwa et kysfalwd vocatas, simulcum quattuor molendinis, ac Rebus et bonis eiusdem exponentis, tam mobilibus quam immobilibus, occupassent, occupatimque tenerent et conseruarent, eciam de presenti, potencia mediante. In preiudicium, et dampnum dicti exponentis valdemagnum, Vnde supplicatum extitit Maiestati nostre, vt eidem circa premissa, de opportuno Juris remedio prouidere dignaremur, Quia vero nolumus nos huiusmodi indebitas possessionum, ac Rerum et bonorum ipsius exponentis ablaciones, et accupaciones per predictos Siculos vt dicitur factas, sine debita animaduersione pertransire, fidelitati igitur vestre harum serie firmissime precipientes mandamus, quatenus receptis presentibus, et premissis suomodo se habentibus, prescriptas possessiones, simulcum dictis Rebus et bonis ipsius exponentis, modopremisso ablatas, eidem exponenti reddi, et restituifacere, Tandemque ambabus partibus, In vno certo, et breui termino, coram vobis accersitis, auditisque ipsarum parcium propositionibus allegacionibusque, et responsis, partes inter easdem, in premissis, bonum et rectum Iudicium facere debeatis, et teneamini, Vbi autem omnes pariter, huic negocio expediendo interesse non possetis volumus vt alter vestrum, premissa exequatur negocia, Auctoritate nostra Regia presentibus vobis in hac parte attributa, et iusticia mediante, Secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restituti, Datum Bude, die dominico proximo post festum diuisionis Beatorum Apostolorum Anno domini. Millesimo Quingentesimo octauo.

Relacio Francisci de Warda Custodis
Albensis Secretarij Regij.

Eredetije M.-Vásárhely város levéltárában.

CCXXVIII.

II. Ulászló király megparancsolja az erdélyi vajdának, Bazini és Szentgyörgyi gróf Péternek, hogy az erdélyi szászokat fölkelésre és táborozásra soha addig ne szorítsa, míg az erdélyi nemesek és a székekelyek a hadjáratra meg nem indulnak. Kelt Budán 1508. jun. 29.

Wladislaus dei gracia Rex Hungarie etc. Fidelibus nostris Spectabili et Magnifico Petro Comiti de Bozyn et de sancto Georgio, Judici curie nostre, Wayuode moderno, futurisque Wayuodis parcium Regni nostri Transsylvaniensium, eorumque Vice Wayuodis presentibus et futuris, Salutem et gratiam. Expositum extitit Maiestati nostre in personis fidelium nostrorum Prudentum et Circumspectorum Magistrorum Ciuium ac Iudicis et Juratorum ceterorumque Ciuium et inhabitatorum Ciuitatis nostre Cibiniensis, ac vniuersorum Saxonum septem et duarum Sedium Saxonicalium, ac Ciuitatum Brassouiensis et Bistriciensis earundemque districtuum, Quod dum contingeret vos ad aliquam generalem expeditionem, pro Regni necessitate, **Nobiles atque Siculos**, aliosque Regnicolas illarum parcium leuare, et ad exercituandum adstringere, prius et ante eosdem Nobiles et Siculos, ipsos exponentes, contra eorum antiquam consuetudinem et libertatem insurgere cum gentibus eorum faceretis. In quo et ipsi Saxones nostri non solum libertate eorundem priuarentur, verum eciam expensis et laboribus fatigarentur. Et quia Nos ipsos Saxones nostros in eorum antiquis libertatibus et prerogatiuis conseruari facere semper volumus, ideo fidelitatibus vestris harum scie firmissime precipiendo mandamus, vt a modo, quandocunque et quociescunque aliquam expeditionem generalem contra quoscunque hostes mouere vel instaurare contingeret, prefatos Saxones nostros non prius ad arma consurgere faciatis, quam ceteri Nobiles siue Siculi, atque Regnicole nostri, pro more et consuetudine eorum, cum eorum gentibus ad huiusmodi expeditionem proficiscerentur. Secus non facturi. Presentibus perlectis exhibentibus restitutis. Datum Bude in festo beatorum Petri et Pauli Apostolorum, Anno domini Millesimo Quingentesimo Octauo.

Eredetije a szász nemzet levéltárában. Szebenben. — Innen tette közzé Schuller, Umriss und krit. Studien zur Gesch. von Siebenbürgen. I. Bd. Urkundenbuch 17. 18. 1.

CCXXIX.

II. Ulászló királyi megegyezését adja arra az örök bevallásra, mely szerint Esztergomi Székely Ferencz a Székely-Vásárhely mellett fekvő Kisfalud helységet, minden más székely örökségeivel, tudniillik három lófősséggel együtt, Gyergyai vagy Szárhegyaljai Lázár Andrásnak 1000 arany forintért örökösen eladta. Kelt 1508-ban.

Vladislaus rex fassioni, quam Franciscus Székely de Strigonio super possessione Kisfalud vocata in medio terrae Siculorum penes oppidum Székely-Vásárhely in districtu Sedis Maros-Szék appellata existente, cunctis etiam alijs hereditatibus Siculicalibus, puta tribus Primipilatibus, quorum scilicet primus **in genere Medgyes in linea Dudor**, secundus modo simili **in genere Medgyes ac linea Kyurth**, tertius vero **in genere Halom et linea Názán** nuncupata haberentur, Andreae Lázár de Gyergyó seu Szárhegyallya pro mille florenis auri fecisse dignoscitur, consensum cum Jure Regio ad vtrumque sexum praebet.

Igy adja ezen oklevél kivonatát Eder a Scriptorum rerum Trans. I. köt. Szeben 1797. 64. 65. 1. olvasható jegyzetben. — Benkő József Specialis Transsilvaniája után emlékezik ezen oklevélről Benkő Károly is Maros szék leírása 319. 1.

CCXXX.

Szentgyörgyi és Bazini Péter gróf, országbíró és erdélyi vajda megparancsolja Héjasfalvi Ferencznek, hogy Petki György részére tanuvallomást tenni előtte még azon napon jelenjék meg. Kelt Besztercze városában 1509. február 25-én.

Comes Petrus Comes de Sancto Georgio et de Bozijn Judex curie Regie Maiestatis Vaijuodaque Transsiluanus et **Siculorum Comes** etc. Nobili Francisco de Heasfalwa Salutem et fauorem Exponitur Nobis in persona Egregij Georgij de Pethk Quod ipse Racione et pretexto, quorundam Negociorum quasdam fassiones pariter et attestaciones coram Nobis fateritacere, per te haberet summe Necessarium Requirimus igitur te et Nichilominus tibi Regia in persona firmiter committimus, Quntenus, agnitis presentibus die hodierna coram nobis comparere debeas et tenearis Secus non facturus presentibus perlectis exhibenti restitutia, Datum in Ciuitate Bistriciensi die dominico proximo post festum beati Mattie Apostoli Anno domini Millesimo Quingentesimo Nono.

(P. H.)

Eredetije az erd. Muzeumban (Mike Sándor gyűjt. I. köt.)

CCXXXI.

Szentgyörgyi és Bazini Péter gróf országbiró, erdélyi vajda és székek ispánja megparancsolja Bodolai Béldi Pálnak, hogy miután a Bodolai Béldi Vitalis által ellene indított perben a kitűzött határidőre előtte meg nem jelent, s ezért tiz márkában elmarasztaltott, ez újabb idéztető parancsa vétele után tizenötöd napra ez ügyben előtte jelenjék meg s a tiz márkát fizesse le. Kelt Szent-Ágotán 1510 mart. 9-dikén.

Comes Petrus Comes de sancto georgio et de busin Judex curie regie maiestatis vaijuodaque transsiluanus et **siculorum comes** etc. Nobili paulo beldi de bodola salutem et fauorem noueris quod nobilis Vitalius similiter beldi de eadem bodola Juxta continencias aliarum litterarum nostrarum euocatoriarum in primo scilicet termino coram nobis legitime stetit tu vero terminum ad eundem nostram in presenciam non venisti neque misisti Vnde te pro tua non veniencia in decem marcis conmisimus fore conuictum si te racionaliter non poteris excusare et quia adhuc cum premissa Secundario debebas euocari requirimus igitur

nichilominusque harum serie regia in persona firmiter conmittimus quatinus agnitis presentibus XV. die diei datarum presencium coram nobis comparere obiectis et querelis exponentis de iure respondere Ac de dictis X. marcis nobis et parti aduerse satisfacere debeas atque tenearis secus non facturus presentibus perfectis exhibenti restitutis datum in opido zenth agata, sabato proximo ante festum gregorij pape Anno mi. (millesimo) l. x. (1510).

Hátára irva: 15j0 feria secunda In festo scilicet Annunciacionis virginis gloriose In castro Zezerma, J. (In causam attractus) personaliter A (Actore) absente comparuit

Magister Paulus Barchaij
Secretarius Maiestatis persone.

Eredetije papiron az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Autpgr. III. köt).

CCXXXII.

Fejér vármegye két alispánja és két szolgabirája bizonyítja, hogy Bodolai Béldi Pál kérelmére és ügyében egyikök, ugymint Kis-Enyedi János szolgabíró, a vármegyében kiküldetvén s vizsgálatot tartván igaznak találta, hogy Ilyefalván Laczuk Mihály urasága alatt lakó Csorda és Czigán nevezetű két oláh említett Béldi Pál 200 darab juhát ellopta. Kelt Enyed városában 1510. április 7-én.

Nos Thomas Mike de chezthwe et Blasius Cuchor de Gald Vicecomites et Johannes de Kysenyed et Gregorius chungwaj de dicta chezthwe Judicesnobilium Comitatus Albensis Transsiluane damus pro memoria Quod cum Nos ad legitime petitionis instanciam Nobilis Pauli Beldj de Badola prefatum Johannem Judicem nobilium de Sede nostra Judiciaria ad infra scriptam inquisitionem fiendam nostro pro testimonio duximus transmittendum et tandem exinde ad Nos reuersus retulit eomodo Quomodo ipse in dicto Comitatu procedendo et ab omnibus Nobilibus et ignobilibus quibus decens et oportunum fuisset diligenter Inquirendo et talem de subscriptis certitudinis rescuisset veritatem Quomodo hijs diebus su-

perioribus quidam czorda nomine et Chygan **Walachij in ijlifalwa commorantes Siculicali** sub potestate Michaelis Laczouk ducentas oues prescripti pauli Beldj furassent et deabsentassent et quo sue placuit voluntatj fecissent vt manifesti fures testimonio presencium mediante Datum in opido Enijed in octauis festi Pasce Anno domini Millesimo Quingentesimo decimo.

Eredetije papiron, a hátára nyomott három gyűrűpecsét maradványai-val, az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Autogr. III. köt.)

CCXXXIII.

Héderfáji Barlabási Lénárt erdélyi alvajda és székelyek alispánja megparancsolja Háportoni Forró Balázsnak, Hidvégi Nemes Jánosnak és Mihálynak s Árapataki Laczok Györgynek, hogy Bodolai Béldi Vitálist, ki a vajda törvényszékén Bodolai Béldi Pál ellenében ennek díjában, 66 forintban, elmarasztaltatott, intsék meg ezen 66 forint lefizetésére, s azt vagyonából, ha ellent nem áll, vegyék meg; ha pedig ellent áll, idézzék ő elébe a megintéstől számitandó nyolczad napra. Kelt Héderfáján 1510. junius 5-kén.

Leonardus Barlabasij de Hederfaija Vicewaijuoda Transsiluanus et **Siculorum Vicecomes** etc. Nobilibus Blasio forro de Haporthon Johanni et Michaeli Nemes de Hijdwegh ac Georgio laczok de Arapathaka Salutem cum honore Noueritis Quod Nobilis Vitalius filius condam Petri Beldij de Bodola contra Nobilem Paulum filium Alexandri similiter Beldy de eadem Bodola Juxta continenciam adiudicacionis et efficacissimarum litterarum adiudicatoriarum Spectabilis et Magnifici Domini Nostri graciosi Waijuode Transsiluani in hwmagio eiusdem Pauli sexaginta sex florenos faciente conuictus est et aggrauatus, de quo idem Vitalius eidem Paulo hactenus nullam solucionem fecerit, et quia frustra forent Judicia Si ea que Judicialiter decernuntur debite execucioni non demandarentur, Requirimus igitur vos Nichilominusque vobis In persona dicti Domini Nostri graciosi Waijuode Transsiluani et comitis Siculorum firmiter committimus, Quatenus, agnitis presenti-

bus termino per prefatum exponentem vobis in prefigendo erga prefatum Vitalium personaliter accedentes Ammoneatis eundem dicatisque et committatis eidem verbo nostro, vt ipse super prescripto hwmagio ipsius Pauli eidem Juxta continenciam premissarum litterarum dicti Domini Nostri graciosi Waijuode Transsiluani etc. plenariam satisfacionem Impendere debeat Qui si fecerit bene quidem alioquin vosmetipsi de et super huiusmodi hwmagio dicto Paulo de Bonis et Juribus possessionarijs ipsius Vitalij plenariam satisfacionem accipere velitis Si per ipsum Vitalium potencialiter non fuerit contradictum et prohibitum, vbi vero contradictum fuerit et prohibitum, Tunc ipsum Vitalium ad octauum diem ipsius vestre Amonicionis euocetis nostram in presenciam Racionem superinde redditurum efficacem Secus non facturi presentibus perlectis exhibenti restituti Datum in possessione Hederfaija feria quarta proxima post festum corporis Christi Anno domini Millesimo Quingentesimo decimo.

Eredetije papiron, zöld viaszba nyomott gyűrűpecséttel, az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplomatarium Autographum III. köt.)

CCXXXIV.

II. Ulászló egy felől az erdélyi nemesek és székelyek, más felől az erdélyi szászok között, a szászok ellen a nemesek vagy székelyek által a szászok rendes birái előtt indított perek hova föllebbezése iránt folyt vitás kérdésben azt itéli, hogy az ilyen perek a szászok régi kiváltságai s szokásai szerint a szászok rendes biráitól ne a vajda elébe, mint a nemesek és székelyek kívánnák, hanem a király személyéhez föllebbeztessenek. Kelt Budán 1511. június 15-én.

Wladislaus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis, Quod cum his diebus inter fideles nostros Egregios ac Nobiles, necnon **Agiles viros trium generum Siculos** ab vna, ac prudentes et circumspectos magistros ciuium, ac Judices ac Juratos Seniores, vniuersitatemque Saxonum nostrorum septem et duarum

Sedium Saxonicalium, ac Brassouiensium et Bistriciensium, et terre Barcza, parcium Regni nostri Transsylvanarum, ab alia partibus, ratione Judicij et Appellacionis a Judice ordinario certa lis et controuersia orta fuisset, Nobiles namque et Siculi nostri optabant, vt dum aliquis Nobilium vel Sicularum contra Saxones nostros, aut alterum ipsorum, ratione cuiuscunque negocij aliquam causam seu litem haberet, Judex quidem ordinarius eorundem Saxonum causam ipsam adiudicaret, sed si idem Nobilis aut Siculus de eiusmodi iudicio talis Judicis ordinarij Saxonum contentari nollet, talem causam non in nostri presenciam, prout hactenus obseruatum fuit, sed in presenciam Wayuode pro tempore constituti, quo videlicet eciam alie cause, quas Saxones contra Nobiles vel Siculos habere solent, per viam appellacionis deducuntur, prouocari et appellari deberet. Contra vero ijdem Saxones nostri proponebant, quomodo ipsi semper et ab antiquo in huiusmodi libertate per diuos condam Reges Hungarie, nostros scilicet predecessores felicis memorie, sed et Maiestatem nostram illibate conseruati et illa vsi fuissent, vt dum in aliqua causa per Nobiles aut Siculos coram Judicibus ordinarijs Saxonum habita aliqua appellatio facta fuisset, ea non ad presenciam Wayuode earundem parcium sed in nostri presenciam fieri deberet, prout hactenus obseruatum esset, et super hoc eciam efficacissima et antiquissima priuilegia haberent, que eciam coram nobis et uniuerso consilio perlecta produxerunt, Supplices nobis in persona aliorum vniuersorum Saxonum nostrorum humiliter, vt eosdem in eiusmodi antiquis libertatibus et consuetudinibus gracie conseruare ac manutenere dignaremur. Nos igitur hanc ipsam causam et controuersiam inter dictas partes premissis ex causis motam, in pleno consilio nostro cum dominis Prelatis et Baronibus ac proceribus ceterisque Assessoribus coram nobis assummentes, eandem diligenter secundum deum et iusticiam discucientes, et pertractantes, matura superinde cum eisdem dominis Prelatis et Baronibus ac Proceribus Assessoribusque habita deliberacione comperimus, quod predicti Saxones nostri, ex quo superinde priuilegia et libertates, a diuis condam Regibus Hungarie, nostris scilicet predecessoribus, concessas, per nosque confirmatas habent, et in eisdem hucusque semper illese conseruati, illisque vsi fuissent, in eiusmodi libertatibus permanere, ac per nos et successores nostros Reges Hungarie conseruari et manuteneri debent, in causisque illis, quas aut Nobiles aut Siculi simul vel seorsim singil-

latim contra eosdem Saxones nostros vel ipsorum alterum motas haberent, aut deinceps quocunque tempore mouerentur, et in quibus appellacio fieret, talis appellacio non in presenciam Wayuode pro tempore constituti, sed nostram presenciam fieri deberet. Qua propter Nos de consilio eorundem dominorum Prelatorum et Baronum ac procerum et Assessorum, prefatos Saxones nostros in predicta ipsorum libertate duximus relinquendos, decernentes, vt a modo deinceps futuris perpetuis temporibus, in his causis, quas predicti Nobiles ac Siculi simul vel seorsim et diuisim contra eosdem Saxones nostros, vel alterum ipsorum pro quacunque causa habuerint, et appellacio sequi deberet, talis appellacio non in presenciam ipsius Wayuode pro tempore constituti, sed in nostram presenciam ac successorum nostrorum Regum Hungarie semper fieri debeat, Quocirca vobis fideli nostro Spectabili et Magnifico Joanni de Zapolya Comiti perpetuo terre Scepusiensis, moderno Wayuode dictarum parcium Regni nostri Transsylvanarum et Comiti Siculorum nostrorum, futuris eciam Wayuodis et Siculorum nostrorum earundem parcium nostrarum Transsylvanarum Comitibus harum serie firmissime precipientes mandamus, quatenus acceptis presentibus prefatos Saxones nostros, aut eorum alterum, ad instanciam quorumcunque Nobilium et Siculorum nostrorum predictarum parcium nostrarum Transsylvanarum in quibuscunque causis, contra premissas eorundem Saxonum libertates, jura et priuilegia, ad standum Juri et Judicio coram vobis compellere et adstringere nullo unquam tempore presummatis, neque eosdem ratione preuia in personis rebusque et bonis eorum quibusuis impeditatis, sed si quipiam Nobilium et Siculorum contra eosdem Saxones nostros quidque accionis habent, vel habuerint, prosequantur id primum legitime coram dictis Judicibus eorum ordinarijs, inter ipsos videlicet Saxones nostros, et tandem pars non contenta causam suam non in vestram, et successorum vestrorum Wayuodarum sed in Maiestatis nostre presenciam, vt premissum est, ac successorum nostrorum Regum Hungarie prouocare debeat. Secus nulla ratione facere presummatis. Datum Bude in festo Sanctissime et Indiuidue Trinitatis, Anno domini Millesimo Quingentesimo decimo primo, Regnorum nostrorum Hungarie etc. anno vigesimo secundo, Bohemie vero quadragesimo secundo.

Ezen kiváltságlevelet át írta és megerősítette I. Ferdinánd 1552-ben, s ezen 1552-diki átiratot a szászok a gyula-fejérvári káptalan által ismét átiratták 1652-ben, s ezen utóbbi átirat megvan a szász nemzet levéltárában Szebenben. — A II. András kiváltságlevelével együtt átírta és megerősítette II. Ulászló ezen kiváltságlevelét Báthori István is 1583-ban, s ezen átirat is megvan a szász nemzet szebeni levéltárában. — Besztercze város levéltárából vett másolata megvan az erd. muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Supplem. V. 383—386. l.); az 1552-diki átiratból vett másolat pedig ugyanott Suppl. VII. 29. l. — Töredékeit kiadták Graeser Daniel, Verfassungszustand der sächs. Nation in Siebenb. Hermannstadt 1790. 82—85. l. s ez után Schlözer, Gesch. d. Deutschen in Siebenb. I. rész 84. l. és, Siebenb. Quartalschrift IV. köt. 159. l.

CCXXXV.

Antal solymosi plébanus bizonyítványa a jánosfalvi határban Váraljai Albert és Jánosfalvi Márton hozott viszály tárgyát képező bizonyos nyilföldek fölött tartott szemléről. Kelt Solymoson (Udvarhely széken) 1514. június 28-án.

In nomine domini Amen Ego Anthonius presbiter de **Solijmos** ¹⁾ recognosco per presens Cirographum Quod fui legatus vnam cum Petro Pathakfaluj et Valentino Sijmon de Zenthmarthon per Nobilem dominum Andream lazar ad possessionem Janosfalwa vt revidere deberemus dirupcionem vinculj inter Albertum de Varalija et Martinum de Janosfalwa quorum testificaciones ambarum parcium audiimus et Tandem in faciem terrarum **Nijl feld** fuimus ducti et ipse Martinus ostendit terras illas satas sibi successas dicebat: et vnam perveniendo insatam quam idem Martinus sic aserebat vt illam terram misisset ipsi Alberto tunc quidam laijcus sic dicebat vt illam terram insatam dedisset eidem laijco Martinus et propter siccitatem non potuisset arare, Datum in Solijmos in

¹⁾ **Solymos** (Nagy és Kis), valamint az ezen oklevélben említett többi helységek, mint **Patakfalva**, **Szent-Márton**, **Váralja** és **Jánosfalva** mind Udvarhely szék falvai.

vigilia Apostolorum petri et pauli Anno domini Millesimo quingentesimo decimo quarto.

Item sic proponendo Coram nobis vt si probarj poterit quod fecisset occupacionem ipse Martinus ex tunc in vinculis XX florenis convictus existat et nullam terram potuit ostendere ipsi alberto successam.

(P. H.)

(P. H.)

Eredetiye papiron a gr. Lárár család levéltárában.

CCXXXVI.

Szapolyai János erd. vajda, székelyek ispánja s a királyi hadak főkapitánya megparancsolja Maros szék kapitányának, király- és szék-birájának s a szék többi élőkölőinek, öregeinek és táblabiráinak, hogy nemes Frátai Mátyás deákot, ki Alárd Ferencz és Szarvasdi Miklós ellen néhai Kakas Imre székely birtokai felett folytatott perében olyan levelet mutatott elő, melyben az alperesek a Kakasd helység határában fekvő Búcsúpada nevű darabocska földről elismerték, hogy ahoz semmi joguk sincs, ezen föld birtokába igtasák vissza. Kelt Hátszezen 1515. october 9-én.

Johannes de Zapolija Comes perpetuus terre Scepusiensis Waywoda Transsiluanus et **Siculorum Comes** ac Capitaneus Generalis Regie Maiestatis etc. Egregijs et Agilibus **Capitano, Regioque et terrestri Judicibus, ceterisque pocioribus et Senioribus ac Assessoribus Siculis Sedis Maros** Salutem et fauorem, Exponitur Nobis in persona Nobilis Mathie litterati de fratha, Quod cum Ipse, cum Agilibus **Francisco Alard** et **Nicolao filio Sigismundj Zarwasdij**, Racione Jurium Siculicalium condam **Emerici Kakas**, Coram Vobis, Quandam prosequi habuisset Causam, protunc in Vestri medium, Super facto Cuiusdam particule terre **Bwchwpada** vocate In territorio possessionis **kakasd** ¹⁾ adJacentis, Quasdam produxisset litteras In quaquidem particula terre ijdem in causam attracti

¹⁾ **Kakasd** falu Maros széken, Maros-Vásárhelytől délre.

Nullum habere Dominium allegassent, aequae de eadem extra negantes, Requirimus igitur vos et Nichilominus vobis harum serie Regia in persona firmiter committimus, Quatenus, acceptis presentibus eundem exponentem, Juxta litterarum predictarum, Coram vobis productarum, continenciam, In dominium antefate particule terre Introducere, Eidemque restatuere debeatis, et teneamini. Nullo contradictore obstante, Secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restituti. Datum In Opido Haczak, In festo Beati Dionisij Episcopi, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Decimo quinto.

(P. H.)

Hátára jegyezve más kézzel, de azon kori irással: Presenti tempore Capitaneus fuit Stephanus Balasy, Judex Paulus Bala in persona Relicte condam gasparis Barchaj hoc est filie olim Blasij Meggijes.

Eredetije papiron, aljára veres viaszba nyomott pecsétel, az erd. Muzeumban (b. Orbán Balázs adományából).

CCXXXVII.

Szapolyai János erd. vajda és székelyek ispánja átírja és megerősíti Báthori István erd. vajdának 1492-hen Sepsi-Szent-György mezőváros részére adott kiváltságlevelét. Kelt Királyfalván 1515 december 15-én.

Johannes de Zapolya Comes perpetuus terre Scepusiensis, Wayuoda Transylvanus et Siculorum Comes, ac Generalis Capitaneus Regie Maiestatis etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis, Quod Agiles et circumspecti **Judex et Jurati Ciues Oppidi Sepsi Zenthghewrgh** in ipsorum ac tocius communitatis eiusdem Oppidi personis nostram venientes in presenciam, quasdam litteras quondam Magnifici Domini Comitatus Stephani de Bathor Judicis Curie Regie, Wayuodeque Transylvanie et Siculorum Comitatus super libertate pretacti Oppidi in pa-

pyro patenter confectas coram nobis exhibuerunt et presentaerunt, hunc tenorem continentes. Nos Comes Stephanus de Bathor (Lásd fõntebb CCVI. sz.) Quibus productis et exhibitis, per eosdem Judicem et Juratos Ciues predicti Oppidi nobis supplicatum extitit, vt easdem litteras dicti domini Stephani de Bathor, vt dicitur super premissis libertatibus ipsorum confectas, ratas, gratas, et acceptas habentes, eisdemque beneuolum consensum prebentes, ipsum Oppidum Sepsi Zenthgewrgh in eisdem libertatibus ipsorum conseruare dignaremur. Vnde quia nos accepta huiusmodi supplicatione eorundem Judicis et Juratorum Ciuium per eosdem nobis propterea porrecta, pretaxatis litteras dicti domini Comitiss Stephani de Bathor ratas, gratas et acceptas habentes, eidemque beneuolum nostrum consensum prebentes, ipsum quoque Oppidum Sepsi Zenthgewrgh in eisdem libertatibus suis conseruare volentes, imo ratas, gratas et acceptas habemus, beneuolumque nostrum consensum prebemus, libertatibusque in eisdem conseruamus presencium per vigorem. Quocirca vobis vniuersis **Capitaneis ac Regijs et terrestribus Judicibus, Senioribusque ac pocioribus Assessoribus quarumlibet Sedium Siculicalium** presentibus pariter et futuris, presencium noticiam habituris, Regia in persona firmiter committimus et mandamus, quatenus a modo in posterum annotatum Oppidum Sepsi Zenthgewrgh, scilicet vniuersos incolas et inhabitatores eiusdem, contra formam premisse exempcionis atque libertatis ipsorum in persona aut rebus eorum turbare, molestare atque dampnificare nusquam et nequaquam presumatis, nec sitis ausi modo aliquali. Presentibus perlectis exhibenti restititis. Datum in possessione Kiralyfalua vocata, Sabbatho proximo post festum beate Lucie virginis et martiris Anno domini Millesimo Quingentesimo Decimo Quinto.

Bethlen Gábor 1620-ki átiratából vett másolata megvan az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix VIII. köt. 193. sz.)

CCXXXVIII.

Szapolyai János erdélyi vajda és székelyek ispánja Bodolai Béli Pál panaszára Prásmár mezőváros biráit, a Béli ellen általok elkövetett hatalmaskodás ügyében, maga elébe idézi. Kelt Szász-Sebesen 1517. aug. 1-én.

Johannes de Zapolya, Comes perpetuus, terre Scepusiensis, Wayuoda Transsiluanus et Siculorum Comes, etc. Prudentibus et Circumspectis, Judici Juratisque Ciuibus et consulibus, opidi Prasmar, Salutem et fauorem. Exponitur Nobis in persona Nobilis Pauli Beldij de Bodola, Quomodo ipse vos, Racione et pretextu, quorundam nouorum actuum potenciariorum, nostrum in presenciam, in causam conuenire, et a Nobis Judicium et Justiciam habere vellet Jure admittente, legeque Regni requirente. Requirimus igitur vos, Nichilominusque vobis harum serie, Regia in persona, firmiter committimus, Quatenus coram nobis comparere debeatis, et teneamini, abiectis et querelis eiusdem exponentis de Jure responsuri. Secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restituti. Datum In Zazsebes, In vigilia festi Beatissime virginis Marie de niue Anno domini Millesimo Quingentesimo decimoseptimo.

Eredetije papiron, veres viaszba nyomott pecséttel, az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplomatarium Autogr. III. köt.)

CCXXXIX.

Héderfáji Barlabási Lénárt erdélyi alvajda és székelyek alispánja megparancsolja Bethlenfalvi Balázsnak és Akadácsi Semjén Péternek, hogy miután az ő törvényszéke Kadicsfalvi Benedekfi Lászlónak Rugonfalvi Nyujtódi Pál ellen egy a Nagy-Küküllőn a bikafalvi határon lévő malom visszaváltása iránt Udvarhely széken folytatott s hozzá fellebbezett perében azt ítélte, hogy Nyujtódi Pál a kérdéses malmot arra tett költsége megtérítése után tartozzék visszabocsátni, költségét pedig jó lelki ismerete szerint eskü alatt maga vallja be, ez ítélet kelte után tizenötöd napra menjenek ki Bikafalvára s ott Nyujtódi Pál vallomását vegyék be. Kelt Héderfáján 1518. aprilis 8-án.

Leonardus Barlabasij de Hederfaija Wiceuaijuoda Transsiluanus, et Siculorum Wicecomes Egregijs, et Agilibus viris Blasio de Bethlenffalwa et Petro Semijen de Akadach debitam reuerenciam cum honore, Noueritis Quod nobis in die festi Beati Dionisi Episcopi vnacum nonnullis harum parcium Transsiluanarum Nobilibus, et Siculis hic in possessione Hederffaija constitutis, et existentibus Agiles **Ladislaus Benedekffij de Kaijdichfalwa** ¹⁾ pro Agili Thome (igy) Benedekffij cum litteris procuratorijs sufficientibus, vt Actore ah vna, ac **Palus Nijwijthodij de Rwgonffalwa** ²⁾ pro se personaliter, vt in causam attractus parte ex altera, modum et formam legitime Transmissionis obseruando In figura nostri Judicij comparentes, In quadam Causa Racione et petextu cuiusdam Molendini in fluuio Nagij kijkellew, et in territorio possessionis **Bikaffalwa** ³⁾, existentis, et adiacentis, prefatus quoque in causam attractus inter cetera allegabat eo modo, Quomodo diebus superioribus preteritis, in presenciam Assessorum Sedis Wdwarhelij, fratres et consanguineos, quos dictum Molendinum Jure hereditario tangeret, ab eodem remutare, Juxta Regni consuetudinem, aliciasset, Ex quo ipse vendere conaretur, Annotatus actor, hoc precepto, Quendam prohibitionem illis, statim et incontinenti, fecisset, vt nemo Ipsum Molendinum ad se remutaret, sed neque ipse in causam attractus cuiquam dare deberet, Quia remutacio illius Molendini ipsum concerneret, ac Juxta deliberacionem, Assessorum, dicte Sedis, Jure mediante, expensas prefati in causam attracti, plenarie persoluere promptus foret, et paratus, Idem vero, in causam attractus, huic consenciendo, Assessores dicte Sedis Ad Judicassent, hoc modo, Quod edificia predicti Molendini, puta, lignea, lapideaque et ferrea,

¹⁾ **Kadicsfalva** Udvarhely széken a Küküllő partján, Bethlenfalvával szemben fekszik.

²⁾ **Rugonfalva** Udvarhely széken a Nyikó völgyének legvégső faluja.

³⁾ **Bikafalva** Udvarhely széken Sz.-Udvarhelytől mintegy fél órára esik. A mult században Küküllőfalva, Nagy-Küküllőfalva nevet is viselt. Régen Szent-Lukácsfalvának is hívták. — **Orbán Balázs** szerint **Székely föld I. köt. 39. l.**, mivel tudjuk, hogy Lukács evangelistának jelképe a bika, feltehető, hogy a reformatió terjedtével a védszent jelképéről gúnyképpen nevezték Bikafalvának. E véleményt megdönti ezen 1519-ben kelt oklevél, mely évben a reformatio Udvarhely széken bizonyosan nem volt elterjedve. — Még alaptalanabb az a monda, hogy Básta korában egész Udvarhely széken csak egy bika maradt volna meg e faluban, s arról nevezték volna el a falut Bikafalvának.

Qua inibi cognicio hominis cognoscere vallet ¹⁾, Juxta condignam estimacionem proborum hominum, Ipse actor, in causam attracto plenarie persolvere teneatur, Econverso Idem in causam attractus, dicto Actori, Ipsum molendinum dare et remittere debeat, eofacto, In causam attractus eo minime contentus, in nostram appellasset presenciam, hic autem coram nobis, eandem, et consimilem fecerunt proposiciones et responsiones, Quibus sic habitis, partibusque predictis, a Nobis in premissis, Judicium et Justiciam, eisdem, partibus elargiri postulantibus, Eorundem igitur Regni Nobilium, et Sicularum, nobiscum, in Judicio et examine presentis cause existencium; quesito et assumpto superinde consilio prematuro, ad Judicantes commisimus eomodo, Quod prefatus in causam attractus, sola sua in persona propria tantum de expensis suis proprijs, puta edificij, et constructionis, atque preparacionis ipsius Molendini, cum (qu)a(nt)is eundem Molendinum edificare sew preparare lecisset, Juxta suam propriam animam, condignam estimacionem, et voluntatem, scilicet ad quanta Jurare audet, Sacramentum prestare debeat, et sic antefatus Actor, aut alij quipiam fratrum et consanguineorum, quos Ipsum Molendinum concernit, de expensis proprijs, dicti in causam attracti, plenariam satisfaccionem, Juxta Regni consuetudinem, eidem in causam attracti (igy) impendere teneantur, Idemquoque, eisdem, predictum Molendinum, sic remittere debeat, eofacto, Requirimus igitur vos, et nichilominus vobis in persona Spectabilis, et Magnifici domini Johannis de Zapoli, Comitibus, et Waijuode Transsiluanensis etc. domini nostri graciousissimi, suboneribus Sedecim Marcarum, firmiter committimus, et mandamus, Quatenus, agnitis presentibus, quintodecimo die, diei datarum presencium, ad faciem possessionis Bikaffalwa personaliter accedatis, Ibique, prescriptam, Juramentalem deposicionem, prefati in causam attracti, modo, et ordine superitis narrato, audire, et acceptare, debeatis, et teneamini. Secus non facturi, presentibus perlectis, exhibenti restitutis, Datum loco, et termino in prenotatis. Anno domini Millesimo Quingentesimo decimo octauo.

(P. H.)

Kivül: Juramentalis deposicio pro Egregio paulo Nijwtodij.

Eredetije papiron Gr. Eszterházi János gyüjt. Kolozsvártt.

¹⁾ Igy, **valet** helyett.

CCXL.

Szapolyai János erdélyi vajda s székelyek ispánja megparancsolja Ósi Ferencznek, Akadácsfalvi Semjén Péternek, Bereczki Bálintnak, Berze Gergelynek és Tatár Ferencznek, hogy azon Bethfalva és Timafalva közt fekvő székely örökség ügyében, melyet Kadicsfalvi Benedekfi László Nyujtódi Páltól, mint a ki azt előbb zálogban birta s csak a közelebbi években vette meg örökösen Adorján Miklóstól, mint nagyatja néhai Adorján Gergely őt illető örökségét vissza akar váltani, miután Nyujtódi Pal azt állítja, hogy ő ezen örökséget nem csak Adorján Miklóstól, hanem Adorján Gergelytől fia László kiváltására tőle fölvetett bizonyos összegért örökösen megvette, s oly rég birja, hogy az elévülés ideje már rég letelt, a bethfalvi és timafalvi szomszéd birtokosokat és más székelyeket július 5-én a hely színén eskü alatt vallassák meg, s a tanúvallatás eredményéről őt írásban vagy szóval tudósítsák. Kelt Udvarhelyt, 1519. június 11-én.

Johannes de Zapolija, Comes perpetuus terre Scepusiensis, Waijuodaque Transsiluanus, et Siculorum Comes etc. Agilibus Francisco Ewssij, Petro Semijen de Akadachfalwa, Valentino Bereczky, Gregorio Berze et Francisco Thatar, Salutem et fauorem, Noueritis Quod Nobis In vigilia festi penthecostes proxime preteriti, vnam Egregijs Vicewaijuoda ac Prothonotario nostris, ceterisque Sedis nostre Judiciarie Juratis Assessoribus, Siculis, hic in oppido Vdwarhel constitutis et existentibus, **Ladislau Benedekffij de Kaijdachffalwa** pro se personaliter, presente Ibidem et adherente, Egregio **Paulo de Nijwthod**, Idem legitime euocacionis modum obseruando, ac Infigura nostri Judicij comparendo, Contra eundem proposuit eomodo, Quod quamuis quedam hereditas Siculicalis condam Gregorij Adorijan dicti, attauí Ipsius actoris, Inter possessiones **Bethffalwa** et **Thymaffalwa** ¹⁾ vocatis (igy) adiacens, Que alias erga manus Egregij Pauli Nijwthodij, pro certa pecuniarum summa, titulo pignoris preextitissent, (igy) Quam quidem superioribus solummodo Annis retrolapsis Idem ab Agile Nicolao Adorijan, rur-

¹⁾ **Bethfalva** Sz.-Keresztúrtól egy negyed órára fekszik, **Timafalva** pedig ma ezen várossal össze van olvadva.

sum titulo perhennali sibi inscribi fecerit, atque procurauerit, Ex quo tamen hereditas prescripta eundem Ladislaum Benedekffij, jure hereditario et successorio magis quam alios concerneret, de et super annotata pecuniarum summa eidem plenariam et omnimodam satisfaccionem Impendere, eandemque hereditatem ad se redimere et recipere, promptus esset, et paratus, velletque Jure admittente, Legeque Regni requirente, Quo audito Mathias Literatus de Fratha, pro antefato Paulo Nijwthodij, cum procuratorijs literis nostris in eandem nostram exurgendo presenciam, Respondit ex aduerso, Quomodo Ipse pretactam hereditatem Siculicalem, Non solum ab ipso Nicolao Adorijan, sibiipsi perpetuasset, Sed quia eadem hereditas Siculicalis erga, suas manus, multis iam temporibus retrolapsis, ex inscripcionem ipsorum (igy) prefati Gregorij Adorijan, qui scilicet in sortem Redempcionis cuiusdam Ladislai, filij sui, certam pecunie summam, In sortem vendicionis Illius ab ipso Paulo Nijwthodij accepisset, erga se teneret, detencio siquidem huiusmodi hereditatis tempus quoque prescripcionis longe transgressisset, Vnde pmissa quidem Accioni, et Aquisicioni prelibati Ladislai Benedekffij Respondere minime obligaretur, In cuius Responsionis contrarium, Idem Ladislaus Benedekffij actor, eandem prescripcionem, In detencione huiusmodi Bonorum minime existere Replicando, Idem in verificacionem accionis sue prenotate se veridice attestacioni Vicinorum et commetaneorum dictarum possessionum Bethffalwa et Thijmaffalwa, aliorumque Trium generum Siculorum Sedis istius Vdwarhel, prefatoquoque Paulo Nijwthodij eandem attestacionem et communem Inquisicionem Nobis legitime requirentibus beniuole committendam submittebat, Ad quam perficiendam vos de necessario transmitti debere videbamini, Pro eo Requiritur vos nichilominusque vobis harum serie Regia in persona firmiter committimus, Quatinus agnitis presentibus, feria quarta proxima post festum visitacionis virginis gloriose, ad faciem terre littigiose, personaliter accedere, Ibique vniuersis vicinis et commetaneis pretactarum possessionum Bethffalwa et Thijmaffalwa, alijsque Trium generum Siculis prefate Sedis Vdwarhel, per dictas partes vel earum alteram illac insimul et ad vnum eorum, sub onere Sedecim Marcarum per nos super eos qui ad huiusmodi Attestacionem faciendam requisiti venire, Testimoniumque veritati perhibere Recusauerint, Immediate et Irremissibiliter exigendis, convocatis et congregatis, partibus eciam predictis, vel earum legit-

timis procuratoribus presentibus, et primo ab eisdem vicinis et commetaneis, predictarum possessionum Bethffalwa et Thijmaffalwa, ac tandem alijsquoque trium generum siculis Iamfate Sedis Vdwarhel, ad fidem eorum deo debitam, fidelitatemque dicto domino nostro Regi et sacre eisdem corone obseruandam, tacto domince Crucis Signo prestandam, odio amore fauore Timore preceque et promio parcium postergatis, absque scrupulo cuiuslibet falsitatis, Solum deum et eius iusticiam ferendo pre oculis, partibus eciam predictis et earum legitimis procuratoribus tempore huiusmodi attestacionis semotis hinc procul et abiectis, de eo vtrum pretacta hereditas Siculicalis per annotatum Paulum Nijwthodij, a prefato solummodo Nicolao Adorijan, Jure perhennali, pro pretacta pecuniarum summa empta extiterit, et ante Illud tempus erga Manus suas titulo pignoris vsque ad huiusmodi terminum, tenta atque possessa extiterit, vel autem detencio eiuscemodi hereditatis Siculicalis tempus iam prescripcionis, hoc est Triginta et duos Annos, Quo scilicet Idem Paulus Nijwthodij eandem tenuisset, transgresserit, ac absque aliquali strepitu litis In pacifico dominio eiusdem perstiterit, an ne, e more communis Inquisicionis, Quemlibet eorum seorsum et singillatim Inuestigando, sciatis Inquiratis et experiamini, ineram plenam atque omnimodam de premissis certitudinis veritatem, Et posthec huiusmodi communis Inquisicionis ac rescite veritatis premissorum seriem, prout videlicet et quemadmodum ac sub quibus formis verborum, per quemlibet eorum singillatim fuerit attestatum, cum proprijs ac possessionum Attestancium nominibus, vt fuerit expediens, ad octauum diem, diei executionis vestre huiusmodi exhinc fiende computandum, Nobis in litteris vestris fide vestra christiana mediante rescribere, aut oretenus referre suomodo debeatis et teneamini, Secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restituti. Datum Loco et termino in prenotatis, Anno domini Millesimo, Quingentesimo Decimo Nono.

(P. H.)

Eredetije papiron Gr. Eszterházy János gyűjt. Kolozsvártt.

CCXLI.

A székely előkelője Szapolyai János erd. vajda előtt kölcsönös szövethetési szerződést kötnek arra, hogy jövőben a székely földön minden pártoskodást és lázadást köz erővel megakadályoznak. Kelt Prásmáron (1519) június 27-én.

Nos Johannes de Zapolija, Comes perpetuus terre Scepusiensis, Waywodaque Transsiluanus, et Siculorum Comes etc. Memorie commendamus Tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis, Quod cum Nichil in terris sit, aut fiat, deo accepcius, vel nature humane accommodacius, quam communi patrie, vniuersorumque hominum cetui, quam optime, quamque studiosissime consulere, omnesque conatus, curas solerciam, omne denique studium et industriam ad vsum firmitatemque ipsius patrie, ac gentis sue referre, Quoque Ipsa salua sit, et Incolumis, presencia pariter et Impendencia exaccius vigilanciusque Intueri, et vniuersa discrimina, Que ex Incuria et desidia residencium eiusdem, facile incidere possit, Ita propulsare vt in tuto et tranquillo collocata et stabilita esse videatur, Sane Igitur Egregij et Agiles viri, **trium generum Siculi**, puta **Anthonius Kwn**, Necnon T. et T. de T. ¹⁾ in festo Beati Ladislai Regis, hic **in opido prasmar** coram Nobis constituti, In animo Ipsorum sepe Reuoluentes, graues Illas et prope exiciosas sediciones, contenciones atque emulaciones, Quibus **patria ista Siculicalis ipsorum**, hoc quoque tempore intermedio sepius incidi atque penurias et oppressiones inducere solet, prout Quisque facile idipsum conspicerere potest, Volentes more optimorum Regnicolarum, et patrie sue amatorum atque conseruatorum, Eiusmodi enormitates, Radicitus de ipsorum medio euellere et eradicare, et Iam saltem, in presenciarum eiuscemodi extreme vnioni maturius consulere, Quandoquidem hoc vnum comperissent, vti concitatis in vnum plurimis parcialitatibus et odijs, Nonnullae persone singulares, aliorum periculis, non obtento Iudicio anhelare et intendere diuersosque

¹⁾ Igen sajnálандó, hogy példányunkban, mely a felek valamelyikének használatára készült egyszerű de egykorú másolat, mind azon előkelő székelek között, kik e nevezetes szerződést kötötték, egyedül Kún Antal van megnevezve, s a többiek neveit a másoló restelte egyenként leírni: — Kún Antal Kézdi szék részéről jelen volt az agyagfalvi 1506-ki székely nemzeti gyűlésen is.

Rancores inducere solerent, ad quorum euitacionem vltiorem, Taliumque proteruiam austeritatem, atque precipitem ruinam sedare et compescere volentes, Statuissent et ordinassent, omnesque et singuli in suis ac heredum et successorum suorum personis promississent, prout nostri in presencia quilibet eorum sacramenti sui deposicione, Sub vinculo et obligamine Infrascripto promiserunt, et Assumpserunt, Statueruntque et ordinauerunt, vt Ipsi amodo deinceps, **libertatem et legem, Regni istius Siculicalis** ¹⁾ vnanimiter fouebunt et conseruabunt atque tuebuntur, et Singuli ex Ipsis Iurisdictione sue Sedis, In quo resident contenti sint et habeantur; Nec alteram sedem sibi propinquam gubernare pretendant quouismodo, Quodque Nullus ex ipsis aliquali exquisito sub colore, audeat aliquas et qualescumque de cetero facere parcialitates aut Insurrecciones alterum opprimere volendo, Nisi primum si aliqui Ipsorum, aliquos actus potenciarior, aut alia homicidia furticinia latrocinia tradiciones depredaciones Spoliaciones adulteria incendia, et alia huiusmodi delicta commisisse fecisseque dinoscerentur, aut fecisse accusarentur, Extunc Is primum, in presenciam sui Iudicis ordinarij conveniatur, atque citetur, et per processum Iuris vsque ad sentenciam diffinitiuam condempnetur, Et post hanc latam sentenciam Si pars Illa aduersa et condempnata, Iudicio et iusticie Repugnare, ac per inobedienciam superiori resistere vellet, Extunc mox talis persona lesa Waywodam seu comitem, semper pro tempore constitutum, penes se inducere et aduocare Qui si venire aut mittere adhoc Negligeret aut obmitteret, Extunc Illos qui premisse confederacioni in Illa sede residentes interessent, aut si Necessarium videbitur, ex altera quoque Sede sibi vicina conducere et penes se euocare, hijdemque penes Illum absque aliquali subterfugio aut occasione, Nisi eotunc aliquali aperta ac Manifesta et Ineuitabili preueniatur egritudine, (au)t in seruicijs sui domini occupatus de Necessario haberetur, Insurgere, atque Illum quem premisse Iudicarie deliberacioni sue Sedis calcitrasset, aut premissis suo Iudicio minime obedisse conspicerent, Confestim capite si merebitur plecti, aut Juxta exigenciam sui delicti, Euersione scilicet

¹⁾ A **székely ország** elnevezés ezen korban a székely földön a hivatalos irományokban is használva volt, mint az 1505-ki udvarhelyi és 1506-ki agyagfalvi nemzeti gyűlések végzéseiből láthatjuk, a köz életben pedig a székely népnél maig is divatos.

sue domus ac ablacione Rerum suarum, aut educione ad exilium puniri, debitamque sui Reatus penam lugentem, facere valeant atque possint, Casu vero quo aliqua prescriptarum personarum, ad premissa ammonita penes Illum, qui Iustam suam Causam prosecutus fuisset, insurgere, Tali quoque persone lese subuenire, suoque auxilio adesse et interesse nollet, aut non curaret quouismodo, Extunc talis quoque premissa exequi obmittens, sew negligens, In amissione Capitis et omnium Bonorum fideique et humanitatis, ac honorum suorum convinceretur, et conuicta habeatur Eofacto, Et Is quoque instar predicti delinquentis, vbique persequi, et vsque ad Ipsius excidium propelli fugarique valeret atque posset, idemque In medio aliorum trium generum Siculorum Nullam absque gracia Wajjwodalj et Regni Siculicalis pro amplius facere possit Residenciam, Ne igitur aliqui ipsorum; hijs in partibus Regni Siculicalibus, Contra statum premissum, aliquas facere auderent Insurrecciones Sediciones ac oppressiones, prefati Siculi Nominatim superius conscripti, omnes stipulata manu promiserunt et assumpserunt, Et sub premissa sacramentali deposicione ad deum viuum et gloriosam ac intemeratam eius genitricem Mariam ac omnes sanctos et electos dei Jureiurando promittendo, sese mutuo et inalterutrum sub amissione fidei ipsorum christiane ac honoris et humanitatis certificarunt, Quod In tali Casu, post scilicet factum sibi Iudicium Nullus alterum derelinquet Sed alter alteri dum opus erit, studebit omnibus suis viribus semper et omni tempore fideliter ac exigencia sui Juris et. Justicie Inuicem succurrere, et auxilio interesse, Si qui Nichilominus huic presenti constitutioni, ad presens propter ipsorum absentiam aut rei ipsius Ignoranciam interesse forsitan Nequiuisent, Extunc statuissent Illos vsque ad Quintum decimum diem, diei datarum presencium coram Nobis comparere, et premissae ordinationi sese ingeri posse, et alioquin presens ordinacio Talibus qui premissae constitutioni ausu temerario sese Immittere nolent, suffragari minime posset, Infra Reuolucionem vero huiusmodi decimi-quinti diei Egregij quoque et Agiles T. et t. coram Nobis comparando, premissa Sacramentali deposicione omnibus et singulis ordinationibus, modo superius declaratis, per omnia consenserunt, et sese obligarunt coram Nobis. Harum Nostrarum vigore et Testimonio Litterarum mediante. Datum etc.

Egykoru egyszerű másolat az erd. Muzeumban (b. Orbán Balázs adományából). — Ezen oklevelet, tartalmából következtetve, bár keltének éve hiányzik, bizvást tehetjük 1519-re, mely évben a székelyek Szapolyai helytartója Hagymási Kristóf ellen föllázadtak s a Budáról sietve visszatért Szapolyai által Darócz és Homoród-Szent-Pál között megverettek. Lásd Kővári erd. tört. II. köt. 145. l.

CCXLII.

Szapolyai János erdélyi vajda és székelyek ispánja, a Sz. Ferencz rendi várdotfalvi (csík-somlyai) kolostor gvardiánja Gyulai János kérelmére, megerősíti az ezen kolostor 32 confratere részére Hunyadi János kormányzó és Mátyás király által adott szabadalmakat. Kelt Várdotfalván 1519. julius 22-én.

Nos Johannes de Zapolya Comes perpetuus terra Scepusiensis, Wayuodaque Transsiluanus et Siculorum Comes etc. Memorie commendamus tenore presencium, quibus expedit vniuersis. Quod cum vnacum nonnullis Nobilibus et Siculis in celebracione vniuersalis Judicij in medio trium generum Siculorum nobis iam isthuc ad Sedem Chijk feliciter attingentibus, hic in possessione **Várdotfalwa** ¹⁾ constituti fuisset, Religiosus frater Johannes de Gywla Guardianus fratrum minorum Chijkiensium de obseruancia regulari nuncupatorum, in sua ac ceterorum fratrum eiusdem Ordinis in **Claustro beate Virginis Marie istic fundato** ²⁾ degencium personis, nostram veniens in presenciam quandam libertatem ipsius, **per vniuersitatem trium generum Siculorum**, instar illius libertatis, quam alias quondam dominus Johannes de Hwnyad alias Regni Hungarie Gubernator Confratribus ipsorum pro tempore datis et donatis annuisset et concessisset, et postea Serenissimus quoque Princeps dominus Matthias Hungarie Dalmacie et Croacie Rex vigore litterarum suarum super consensus adhibicione libertatis eiusdem acceptasset atque ratificasset, datam et concessam, declarando et

¹⁾ **Várdotfalva**, most közönséges néven **Csík-Somlyó**, Csíkban a Somlyó hegy tövében.

²⁾ Ezen kolostoron a várdotfalvi határon fekvő csík-somlyai convent értendő.

exprimendo in eo, vt quemadmodum Confratres ipsorum semper pro tempore constituti tali libertate vsi fuissent et gauisi, vt nemo omnino hominum eosdem Vitricos sew Confratres ecclesie predictae ad aliquod officium sew seruicium sine ipsorum fratrum voluntate eligere, nullusque ad deponendum Juramentum citare, aut quoquomodo iudicare posset et valeret, Quam quidem libertatem ex quibusdam literis dicti quondam domini Matthie Regis in Corona post festum beati Andree Apostoli Anno domini Millesimo Quadringentesimo Sexagesimo Secundo transacto in papyro editis, Sigilloque suo Regali roboratis, nostroque conspectui productis, praescriptam libertatem per quondam dominum Johannem de Hwnyad Gubernatorem, atque ipsum olim Matthiam Regem inter cetera dedisse et annuisse seriose percepimus, Insuper quod idem Serenissimus Matthias Rex eosdem triginta duos Confratres, futurosque eorum successores, ab omni expedicione bellica tam generali quam particulari, ingressioneque lustracionum, domos eciam eorum ab omni censuum, taxarum, decimarum, nonarum, capeciarum, seruiciorum quorundibet plebeorum et ciuiliu exhibicione, contribucionum nostrarum tam ordinariarum quam extraordinariarum solucione exemptos et immunes semper esse voluerit, concesserit et iusserit. Supplicauit itaque nobis prefatus frater Johannes, Guardianus, in sua vt premittitur ac dictorum fratrum personis, vt nos quoque agnita libertate, quam eciam de certis pocioribus Siculis Sedis Chijk sic fuisse reuera intelleximus, eandem libertatem gratam et acceptam habentes, nos quoque in persona Maiestatis Regie domini nostri graciousissimi Ludouici Regis nostrum adhiberemus consensum, prout eciam Serenissimus Rex Ludovicus hanc libertatem ratam habuisset. Cum itaque supplicacio dicti fratris Johannis Guardiani, tum ex premissa Regia, tum eciam Regnicolarum annuencia iusta fore dignoscebatur, Quando quidem et nos quoque Seraphico huic Ordini beati Francisci specialem prebeamus deuocionem, exaudita ipsius suplicacione, pretactam libertatem acceptauimus, confirmauimus, ratamque habemus. Insuper vt eciam cuilibet ex terris, pratis, fenilibus, syluis cedendis et glandiferis, quantum alijs quibuslibet cedit aut prouenit, cedat, similiter vt antefati Reges concesserunt, concedimus, ea tamen condicione, vt ijdem Confratres ipsorumque successores vniuersi modo consueto ad predictum Clastrum inseruire, iussaque fratrum exequi teneantur, si qui contumaces obedire nollent, alij loco ipsorum

assignentur. Quocirca vobis fidelibus nostris officialibus quorumcunque locorum committimus et mandamus firmiter, vt preattactos Claustri Vitricos sew Confratres hac libertate, immunitate et exemptione frui, gaudere sinatis, debeatis et teneamini, prout nos quoque hanc libertatem antefatorum Regum harum nostrarum litterarum vigore et testimonio perpetuo acceptamus, praemissamque annuenciam dictorum Regnicolarum et Sicularum affirmamus, approbamus et ratificamus. Datum in possessione Vardotfalwa feria quinta proxima post festum beate Marie Magdalene. Anno domini Millesimo Quingentesimo Decimo nono.

Johannes de Zapolya mp.
(P. H.)

Andreas Kewzegi mp.
Secretarius.

Ezen kiváltságlevelet átírták és megerősítették Báthori Zsigmond, Báthori Gábor, Bethlen Gábor, I. Rákóczi György erdélyi fejedelmek és I. Leopold s III. Károly királyok. Mind ezen megerősítő levelek a gy.-fejérvári káptalan hiteles átíratában meg vannak a csík-somlyai Sz. Ferencz rendi convent levéltárában, s abból közli ezen levelet Benkő Károly, Csík, Gyergyó és Kászon leírások. II. rész 84—88. l.

CCXLIII.

Szapolyai János erdélyi vajda, alvajdájával Barlabási Lénárttal s Maros szék 12 esküdtjével együtt, néhai Szent Miklós Szent-Miklóson s egyebütt Maros széken lévő székely örökségeit, melyeket Apafi Lénárt özvegye Dorottya, néhai Madarasi Miklós leánya tartott elfoglalva, miután az özvegy arra, hogy ezen örökségeket néhai férje néhai Szent Miklóstól pénzen vásárolta, esküt tenni vonakodott, Szent-Miklósi Szent Miklós részére visszaadatni itéli. Kelt Székely-Vásárhelyen 1519. aug. 30-án.

Nos Johannes de Zapolija Comes perpetuus terre Scepusiensis Waywoda Transsiluanus et Sicularum Comes etc. Damus pro memoria Quod Nobis, feria tertia proxima post festum decolacio-

nis beati Johannis Baptista, vnacum Egregio Leonardo Barlabassij Vice Waywoda nostro, ceterisque **duodecim Juratis coassessoribus Sedis Maros**, hic in opido **Zekelwasarhel** constitutis et existentibus Stephanus Gijewrghffij de **Chybafalwa** ¹⁾ pro Nobili et Agili Mathia Zenthes de **Zenth-Mijklos** ²⁾ cum procuratorijs litteris nostris in figura nostri Judicij comparendo, contra Nobilem dominam Dorotheam Relictam condam Leonardi Appaffy, filiam videlicet olim Nicolai de **Madaras** ³⁾ proposuit eomodo. Quomodo prefata domina dorothea Quasdam hereditates puta terras arabiles feneta siluas Nemora, Necnon sessionem domus in possessione ZenthMyklos predicta et alia vbilibet in Sede Maros existencia, Que alias Agilis condam Nicolai Zenthes de eadem fratris condiuisionalibus prelibati Mathie Zenthes preuissent, prose occupasset potencia mediante, in preiudicium et dampnum prefati Actoris Manifestum, in quibus eidem Actori plus quam ducent(or)um florenorum (Au)ri dampna intulisset, Quo audito Bala de **Ehed** ⁴⁾ pro antefata domina dorothea in causam attracta c(um procuratorijs litter)is nostris Respondit exaduerso Quod prefata domina dorothea prescriptas hereditates, pro se Minime occupasset, (sed) prefatus condam Leonardus Appaffij Maritus eiusdem domine dorothee cum certa pecuniaria solutione sibiipsi per (condam) Nicolaum Zenthes dari et conferri procurasset, sicque filios ipsius Leonardi Apaffij puta Georg(ium Lad)islaum et Martinum concernerent, ijdemque Georgius Ladislaus et Martinus nunc extra has partos in regno Hungarie famula
 existerent Ohhoc eadem domina ad hoc respondere non posset, sed ad prefatorum G(eorgij Ladislai et) Martini (a)duentum prorogari deberet, Quo percepto prefatus procurator Annotati actoris in persona eiusdem Res(pondit exaduerso) prefatus Leonardus Appaffij Nullum Jus hereditarium in partibus istis Siculicalibus habe prefatam dominam dorotheam, tamquam legitimum suam consortem, in eisdem hereditatibus Mo⁵⁾ per consequens ad premissa memorata domina dorothea respondere tene-

¹⁾ Ma Csiba, össze épülve Szent-Miklóssal.

²⁾ A mai **Káposztás-Szent-Miklós** a Nyárad völgyében, Maros széken.

³⁾ **Madaras** falu Maros széken.

⁴⁾ **Éhed** fala Maros széken.

⁵⁾ A pontokkal jelölt helyeken az oklevél ki van rothadva és szakadva.

retur, et prescriptam pecuniariam solutionem prefati Leonardi Appaffij tamquam ipsius domine dorothee, propriam, ad solius ipsius domine Juramentum idem (procurator) dicti Actoris permitiendo. Quibus sic habitis partibusque predictis Nullo ampliori documento eorum Allegata comprobantibus sed eisdem per Mos in premissis Judicium et Justiciam postularunt impertiri, Verumquia premissa Allegacio dicti procuratoris prefati Actoris Tamquam justa et Juri consona videbatur, Pro eo Nos de eorundem dicti Vice-Waywode nostri ceterorumque Juratorum et coassessorum nostrorum Nobiscum In Judicio et examine presentis cause existencium consilio Judicando commisimus eomodo vt prefata domina dorothea ad premissa respondere, et premissam Juramentalem, deposicionem Acceptare teneretur, Sicque ad nostram Trinariam requisicionem eadem domina dorothea in causam attracta huiusmodi suum Juramentum deponere recusavit, Easdem hereditates prefato Actori pacifice et absque omni solutione remittendo, Datum loco et termino in prenotatis Anno domini Millesimo Quadringentesimo decimo nono.

(P. H.)

Eredetije papiron az erd. Muzeumban (b. Orbán Balázs adományából.)

CCXLIV.

Szapolyai János erdélyi vajda és székelyek ispánja, alvajdájával Barlabási Lénárttal és Maros szék tizenkét esküdt székbirájával, Benefalva helység lakosait, kiket a székely nemzet gyűlése, midőn néhai Szárhegyi Lázár András néhai Szentgyörgyi Tóth Miklóst a székely földről számüzte, szabad székelyekké tett, Tóth Miklós fiának Jánosnak székely jobbágyaivá visszaitéli. Kélt Székely- Vásárhelyen 1519. sept. 5-én.

Nos Johannes de Zapolya Comes perpetuus terre Scepusiensis Waiuoda Transsiluanus et Sicularum Comes etc. Damus pro memoria. Quod nobis feria secunda proxima ante festum natiuitatis virginis gloriose vncum Egregio Leonardo Barlabassy Vice Waiuoda

nostro, ceterisque **duodecim Juratis Coassessoribus Sedis Maros** hic in Oppido **Zekely Wasarhely** constitutis et existentibus, Mathias de Fratha pro Egregio Joanne Toth de Zentgergh cum procuratorijs literis nostris, presentibus ibidem et personaliter adherentibus incolis possessionis **Benefalwa** ¹⁾, pro quibus Nicolaus Santha de **Zekelfalwa** ²⁾ astitit, contra eosdem proposuit eo modo. Quomodo temporibus elapsis, dum videlicet Egregius quondam **Andreas Lazar. de Zarhegy** ³⁾ vnacum ceteris suis consodalibus Egregium olim Nicolaum Toth genitorem ipsius Joannis Toth de terra ista Siculicali expulisset et exulem eiecisset potencia mediante, ijdem Incole tamquam Jobagiones seu instar aliorum similium Jobagionum in wlgari **feolden lako**, simul cum vniuersis territorijs ipsorum nescitur quibus cunque ducti motiuis vniuersas terras arabiles, feneta, et sessiones domorum, simul cum territorijs eiusdem possessionis pro se occupassent, se ipsos quoque Siculos liberos facere minime formidassent, In quibus eidem Actori plus quam mille florenorum auri dampna intulissent, potencia mediante, in preiudicium et dampnum prefati Joannis Toth Actoris valde magnum. Quo audito prefatus Nicolaus Santha procurator prefatorum Incolarum in personis eorundem respondit in aduerso. Quomodo ipsi non potencia mediante se ipsos in Siculos liberos fecissent, sed **vniuersitas Regni Siculorum, intellecta ipsorum Incolarum iusticia, vt antea quoque Siculi extitissent, eosdem in liberos Siculos fecissent.** Quibus sic habitis, partibusque predictis nullo ampliori documento eorum allegata comprobantibus, sed eisdem per Nos in premissis Juris equitatem elargiri postulantibus, Verum quia ex premissis allegacionibus prefatorum Incolarum ex Benefalwa clare edocebamur, vniuersitatem Regni Siculorum non via Juris sed actu potenciariorum eosdem in Siculis liberos constituisse, ex eoque nullius vigoris existente, ijdemque Incole rursus eidem Joanni Toth iuxta veterem ipsorum libertatem instar suorum Jobbagionum readiudicari et committi debere videbantur manifeste, Propter quod nos de eorundem Vice Waiuode nostri ceterorumque duodecim Juratorum Assessorum no-

¹⁾ **Benefalvának** nevezik ma is Marós-Szent-Anna helység egy részét.

²⁾ **Székelyfalva** ekkor még külön község volt, később Maros-Vásárhelybe olvadt.

³⁾ Ez a Lázár András mint az 1506-ki agyagfalvi gyűlés elnöke, Gyergyai előnévvel, egy 1508-ki oklevélben pedig Szárhegyaljai előnévvel van említve.

strorum consilio eosdem vniuersos Incolas ex Benefalwa simul cum vniuersis territorijs et metis tamquam Jobbagiones suos Siculicales, in wlgari **feolden lakokat**, annotato Joanni Toth Actori in perpetuum adiudicauimus decernentes et committentes, imo decernimus et committimus presencium per vigorem. Datum loco et termino in prenotatis, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Decimo nono.

A kolozs-monostori convent 1534-ki átiratában megvan ugyanazon convent levéltárában. Innen vett másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Supplem. VI. 213—216. l.)
